

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԴԵԳԻԵԳԱԾՈՒ

ديجيجادو

Հրատարակութիւն Գահիրէի ՀԲԸՄ-ի

نشرة جمعية القاهرة الخيرية الأرمنية العامة

60 ԱՄԵԱԿԻ ԿԱՐԿԱՆԴԱԿԻՆ ՀԱՏՈՒՄԸ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՄՏՈՐՈՒՄՆԵՐ	1
ԿԱՐԵԻՈՐ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ	2
60 ԱՄԵԱԿԻ ՏԱՄՆՕՐԵԱԿ	3
ԵԳԻՊՏԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ	6
ՀԱՅՈՑ ՏԵՂՆ ՈՒ ԴԵՐԸ	8
ԽՈՐԵՆԱՅԻՆ ԿԱՅՔԷՋԻ ՄԷՋ	9
ՇԱՏ ԱՆՍՈՎՈՐ ԵՒ ՇԱՏ ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ	10
ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ	11
ՇՆՈՐՀԱՆԴԵՍ	12
«ԳԱՀԻՐԷԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԿԵԴՐՈՆԸ»	14
ՈԳԵԿՈՉՄԱՆ ԲԱՆԱՁԵԻ	15
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄԻ ԵՐԵԿՈՑ	16
<i>Երան Զեյթունցեան</i>	
ԹԷՔԷԵԱՆ 140	18
ԱՊՐԷԼԵԱՆ ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ	19
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ ՀԲԸՄԻ ՔԱՅԼԵՐԳԻ ԾՆՈՒՆԴԻՆ ՊԵՏՐՈՍ ԹՊՐՈՍԵԱՆ	20
ՏԱՍԸ ԿՈՒՍԱՆԱՑ	28
ՄԻՏՔԻ ԹՈՒՉՔՆԵՐ	29
<i>Անժիկ Յակոբեան-Կանիսեան</i>	
ՇՐՋԱՆԱԻԱՐՏՆԵՐ	31
ՄԻՋԻՆՔ	32
<i>Սօսի Ներքետեան</i>	
ՊԱՍՔԷԹՊՈԼԻ ՄՐՅԱՇԱՐՔ	33
<i>Սօսի Ներքետեան</i>	
ՆԱՐԵԿԱՅԻՆ ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՄԷՋ	38
6 ՓԱՍՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ	39
ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ	40

**Գահիրեի ՀԲԸՄ-ի
լուրերուն հետեւեցէք
www.agbuegypt.com
կայքէջով:**

**Ծանօթացէք «Հայաստան
եւ Հայերը Արաբական
Սամուլիկ մէջ. 1876-1923»
կայքէջի նիւթերուն
www.arminmedia.com
կայքէջով:**

**Թիւ 87 Նոր Շրջան
ԱՊՐԻԼ 2018**

ՀԱՐՈՒՍ ՇՐՋԱՆ ՄԸ

Վերջին մէկ-երկու ամիսը եգիպտահայութեան համար (որովհետեւ Աղեքսանդրիոյ գաղութը եւս մաս կազմեց) ընկերային եւ մշակութային ձեռնարկներով հարուստ, խանդավառող եւ յագեցնող շրջան մը եղաւ:

Իրապէս ալ քանի մը առիթներ կը զուգադիպէին իրարու, ինչպէս օրինակ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ մարզական ակումբին 60-ամեակը, զոր մեծ պատրաստութիւններով դիմաւորեցին ոչ միայն ակումբին համակիրներն ու ամբողջ գաղութը, այլ եւ բազմաթիւ հիւրեր, որոնք քաղաքս ժամանեցին յատկապէս այս գեղեցիկ առիթին համար:

Կամ Վահան Թէքէեանի ծննդեան 140 ամեակը, որուն համար յատկապէս հրաւիրուած էր թէքէեանագէտ դոկտ. Վաչէ Ղազարեան, որ հիւրաբար Պէյրութ կը գտնուէր (ԱՄՆէն գալով) եւ որ մեր գաղութը եւս պատուեց իր ներկայութեամբ եւ գեղեցիկ դասախօսութեամբ:

Տակաւին կար եգիպտահայոց պատմութեան նուիրուած գիտաժողովը, կազմակերպութեամբ Գահիրէի Առաջնորդարանին եւ Պէյրութի Հայկազեան համալսարանին, որ երկու օրերու վրայ երկարեցաւ եւ լիացուց ու գոհացուց բոլոր ներկաները:

Այս գիտաժողովը իր շարունակութիւնը պիտի ունենայ Պէյրութի մէջ, Մայիս 29-30 երկարող օրերուն:

Պէտք չէ մոռնալ եգիպտահայ երկու ծանրակշիռ մտաւորականներու՝ տիար Պերճ Թէրզեանի եւ տոքթ. Սուրէն Պայրամեանի վերջին գիրքերուն շնորհանդէսները:

Խանդավառող ներկայութիւն էր սփիւռքի առաջին էստրադային երգիչին՝ Ատիս Հարմանտեանի ելոյթը:

Այս բոլորին կողքին, անկախաբար Ապրիլեան աւանդական ոգեկոչումէն, գաղութը ունեցաւ իր ներքին ձեռնարկները, որոնք իրապէս խանդավառեցին եգիպտահայութիւնը գարնանային այս օ-

րերուն:

Ամենէն նշանակալիցը սակայն Գահիրէի համար կը մնար ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐի 60 ամեակը: Նման ամեակներ՝ մարզական, մշակութային թէ այլ բնոյթի միութիւններու, անգամ մը եւս կը հաստատեն հայուն ապրելու անբեկանելի կամքը, աւելին հասնելու իր շնորհքն ու յամառ աշխատանքը:

Նման առիթներու, խորապէս գնահատելով յոբելեանը կամ յոբելեարը, կը կարծենք թէ պէտք է նաեւ առիթը օգտագործենք ներքին կարգով հաշուեկշիռը ընելու մեր իրագործածին, վերյիշելու մեր հաւաքական երազները եւ քննարկելու թէ անոցնմէ ո՞րքանը կրցած ենք կատարել, ի՞նչ մնացեր է չիրագործուած եւ ինչո՞ւ ...

Որովհետեւ նման հաշուեկշիռով եւ քննարկումով է միայն, որ կրնանք խուսափիլ անցեալի թերիներուն կրկնութենէն:

Երբ այս շրջանի բոլոր ձեռնարկները կը դիտենք, կը զգանք որ հաճելիօրէն զարմանալի զարթօնք մը կ'ապրի գաղութը, ինչ որ պահ մը կրնայ յուսադրիչ թուիլ եւ փարատել կարգ մը մտահոգութիւններ:

Սակայն ուշադիր հետեւողը, որ այս ձեռնարկներէն մեծ մասին ներկայ եղած է, շատ կարեւոր բացթողում մը պիտի նշմարէ հոն՝ երիտասարդ տարրին սակաւաթիւ ներկայութիւնը, կամ երբեմն նոյնիսկ լրիւ բացակայութիւնը:

Ասիկա կրնայ մտահոգիչ երեւոյթ չհամարուիլ այսօր, բայց ժամանակի թաւալքին հետ կրնայ շատ ժխտական արդիւնքներ ունենալ:

Ի՞նչ է դարմանը, ինչպէ՞ս կրնանք մեր երիտասարդները գրաւել, աւելի՞ն՝ ներգրաւել միութենական աշխատանքի մէջ, որպէսզի սերնդափոխութիւնը կարելիին չափ հեզասահ ընթանայ, կամ սերունդները իրարու կապող թելը չկտրուի յանկարծ:

Հետաքրքրական, հաւանաբար նաեւ

արդիւնաւէտ միջոց մը կրնայ ըլլալ երիտասարդական սեմինարներու կազմակերպումը, մանաւանդ երբ այնքան մեծ է թիւը համալսարանական եւ համալսարանաւարտ երիտասարդներու, գաղութին մէջ:

Իրենց վստահիլն ու երբեմն կարելոր ու պատասխանատու գործեր յանձնելն ալ կրնայ իր արդիւնքը տալ. եթէ վրիպումներ պատահին, կարելի է ներողամիտ աչքով եւ ազնուութեամբ դիտել զանոնք, ի վերջոյ տեղէ մը պիտի սկսին երիտասարդները, որ յետոյ, երբ ժամանակը լեցուի, կարողանան ըլլալ ղեկավարները գաղութի մը, որ կը կենայ շատ մեծ աւանդի եւ երկար ու հարուստ պատմութեան վրայ:

թեան վրայ:

Գարնան համընկնող բազմաթիւ ձեռնարկները իրաւունք կու տան մեզի յուսալու, որ ծրագրուած աշխատանքով եւ ճիգով պիտի կարենանք ունենալ վաղուան յանձնառու, գիտակից եւ արդիւնաբեր հայր:

Հաճելի է դիտել տալը, որ գարունը եւս կարծէք իր բոլոր շնորհները պարգած էր մեզի համար, որովհետեւ փոխանակ պաղերէն անմիջապէս անտանելի տաքին անցնելու, վայելեցինք յամեցող գարնանային գաղջ եւ հաճելի մթնոլորտը:

Բարի ամառ եւ հաճելի արձակուրդ, սիրելի ընթերցող:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

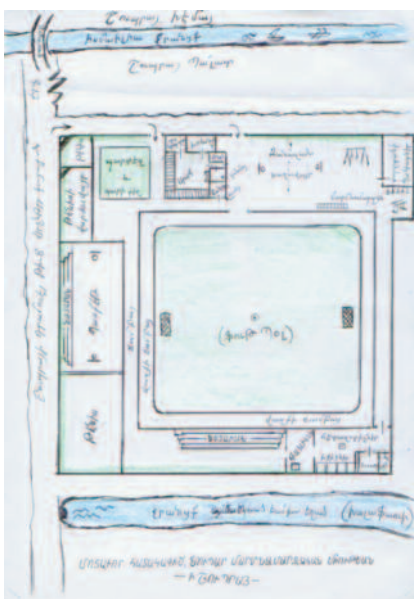
Գահիրէի ՀՄԸՄը հիմնուած է 1927 թուականին, Նուպարեան Ազգային վարժարանին կից ընդարձակ հողամասին վրայ, առաջին հիմնադիրներէն Հայկ Ճիգմէճեանի ձեռամբ:

1934 թուականին ՀԲԸՄի Եգիպտոսի Շրջանակային Յանձնաժողովը Գահիրէի Շուպրա թաղամասին մէջ հիմնած է ՆՈՒՊԱՐ մարզական միութիւնը:

Հելիոպոլսոյ ՀՄԸՄի եւ Շուպրայի ՀԲԸՄի Նուպար մարզարանին միաձուլումով է, որ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ մարզական

ՀԲԸՄի Շուպրայի մարզադաշտը

կան ակումբը հիմնուած է 1948 թուականին:

1956-ին ՀԲԸՄիութիւնը Պօղոս Նուպար փաշայի ժառանգորդներէն գնած է անոր ապարանքին կից գտնուող հողամասը՝ մօտաւորապէս 6030 ք.մ. եւ զայն յատկացուցած ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ մարզական ակումբին:

1958-ին բացման պաշտօնական հանդիսութիւնը տեղի ունեցած է մեծ շուքով, իսկ 2008 թուականին հանդիսաւորութեամբ տօնուած է նոր կեդրոն փոխադրութեան 50 ամեակը:

ՀԵՏԵՒԱԲԱՐ այս տարուան տօնակատարութիւնները եւս նոր կեդրոն **փոխադրութեան** 60-ամեակին առիթով են եւ ոչ՝ ակումբներուն հիմնադրութեան:

Գծանկարը՝ Յովհաննէս Տնկճեանի

60 ԱՄԵԱԿԻ ՏԱՍՆՕՐԵԱԿ

ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ 60 ամեակին նուիրուած տասնօրեայ հանդիսութիւնները սկսան Շաբաթ, 31 Մարտ 2018-ի երեկոյեան քոքթէյլով մը, որ տեղի ունեցաւ մարզարանէն ներս, ներկայութեամբ բազմաթիւ անդամներու, համակիրներու եւ դուրսէն ժամանած հիւրերու:

Պարտէզը գեղեցիկ կերպով յարդարուած էր եւ լուսաւորուած. կապոյտ լոյսերն ու ճերմակ աթոռ-սեղանները խորհրդաւոր եւ հմայիչ տեսք տուած էին անոր:

Բաւական վայելելէ ետք խմիչքները, պատառիկները, մթնոլորտն ու հեռուներէն այս առիթով Գահիրէ ժամանած նախկին եգիպտահայերու հետ ջերմ հանդիպումները, Տիկին Նայիրի Սիմոնեան, Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ վարչութեան անունով բարի գալուստ մաղթեց

բոլոր հիւրերուն եւ հրաւիրեց նուիրատուներն ու հիւրերը, ստանալու այս առիթով պատրաստուած շնորհակալական մետալները: Ապա պատասխանատուները հատեցին ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ վահանակին պատկերով զարդարուած կարկանդակը:

Ներկաները իրենց ծափողջիւններով գնահատեցին բոլոր անոնք, որոնք ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ 60 ամեակի մետալներով պատուուրուեցան:

Հիւրերուն համար օրը սկսած էր բուրգերուն այցելութեամբ, եգիպտաբան դոկտ. Արթո Պըլըքտանեանի ընկերակցութեամբ: ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ գեղեցիկ պարտէզին մէջ կէսօրուան ճաշէն եւ Նեղոսի վրայ պտոյտ-ընթրիքէն ետք, հիւրերուն համար այս քոքթէյլը օրուան գեղեցիկ վերջաբանը եղաւ:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

Թէ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ պարտեզը քանի մը օրուան ընթացքին կրնար այսքան փոխուիլ, իրապէ՛ս տպաւորիչ էր, որովհետեւ պարտեզը ամբողջովին տարբեր ձեւով յարդարուած էր առաջին ձեռնարկէն՝ բարի գալուստի **քոքթէյլ**էն ետք:

60 ամեակի տօնախմբութիւններուն երկրորդ ձեռնարկը Ուրբաթ գիշեր էր, 6 Ապրիլին եւ ինչպէս խորագիրը կ'ըսէ՝ արեւելեան երեկոյ մըն էր:

Արեւելեան նախշերով պաստառները, որոնք եզերած էին պարտեզը, գունաւոր լոյսերն ու սեղաններուն ծածկոցները, տակաւին արեւելեան կլկլակներն ու բնական հիւթերու փոքրիկ կառքը ... բո-

լորը կ'օգնէին մթնոլորտ ստեղծելու եւ բազմաթիւ ներկաներուն ուրախութիւն ապահովելու:

Այս առիթով այլ երկիրներէ եկած հիւրերու խումբը կարծես կարիք ունէր նման երեկոյի մը, որ կը միացնէր արեւելեան երաժշտութիւնն ու ճաշատեսակները, զիրենք փոխադրելով ա'յն մթնոլորտին, որմէ վաղուց հեռացեր էին:

Ներկաները կը վայելէին պարտեզին քաղցրութիւնն ու բարեկամներու ընկերային ջերմութիւնը, իսկ բաց սեղաններուն ճոխութիւնը հաճոյքը կը բազմապատկէր:

ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ 60 ամեակի հանդիսութիւններու ծիրէն ներս, մեծ պարահանդէս մը տեղի ունեցաւ Կիրակի, 8 Ապրիլ 2018-ին, Հիլթըն Հելիոպոլիս պանդոկի շքեղ սրահներէն մէկուն՝ Գէնյընի մէջ, որուն ընթացքին եգիպտահայ երիտասարդները առիթ ունեցան ծանօթանալու սփիւռքի հանրաժանօթ էսթրատային երգիչին, Ատիս Հարմանտեանին, իսկ մնացեալ ժողովուրդը վերադարձաւ իր յուշերուն Ատիսի երգերուն ընդմէջէն, կրկին ապրելով անոնցմէ ծնած վայելքը:

Պանդոկին շքեղ սրահը ստացած էր խորհրդաւոր եւ բարձրաճաշակ տեսք:

Բոլորածել սեղաններուն կեդրոնը զետեղուած արհեստական ծաղիկներով յարդարանքը ոսկեգոյն տուփերու մէջ ամփոփուած էր, որուն մէջէն հպարտօրէն ու

փայլուն աչքերով իրենց շուրջը կը դիտէին բարձր փայտիկներու վրայ ամրացուած 60 թիւերը, հմայիչ մթնոլորտ ստեղծելով:

Շուտով, անելի քան 380 հոգի, որոնց մէջ աչքի կը զարնէր պատանիներուն եւ երիտասարդներուն մեծ թիւը, եկան կեանք տալու այս գեղեցիկ սրահին:

DJ Արմէն հաճելի երգեր կը հնչեցնէր, սակայն բոլորը կը սպասէին օրուան աստղին՝ Ատիսին: Տիկնանց Յանձնախումբի շնորհալի անդամուհի տղաք. Հերմին Վարժապետեան, բարձրախօսը ձեռքին յայտարարեց, որ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐը իր 60 ամեակը կը տօնէ սքանչելի պարահանդէսով մը, որուն համար հայկական էսդրատային երգերու ռահվիրայ, հանրածանօթ երգիչ Ատիս Հարմանտեան յատկապէս հրաւիրուած է Միացեալ Նահանգներէն: Ան հրաւիրեց երգիչը, որպէսզի իր անզուգական թաւշային ձայնով հմայէ ներկաները:

Մինչեւ առաւօտեան կանուխ ժամերը ներկաները նախ ունկնդրեցին, ապա եռանդով պարեցին Ատիսի գեղեցիկ երգերուն հնչիւններուն տակ, ի վերջոյ երգով միանալու համար անոր:

Պարահանդէսն ու Ատիս Հարմանտեանի ներկայութիւնը իրապէս հաճոյք եւ ուրախութիւն պարգեւեցին ներկաներուն:

Այդ ընթացքին էր նաեւ, որ ներկաներուն առիթ տրուեցաւ ունենալու Ատիսի ինքնակենսագրական շքեղ հատորը:

ՇԷՄ ԷԼ ՆԷՍԻՄ

Տասնօրեակի աւարտէն վերջ, Երկուշաբթի, 9 Ապրիլ 2018-ին համայն Եգիպտոսը կը տօնէ Շամ-էլ-Նէսիմը, գարնան սկիզբը: Այս շատ սիրելի տօնը նշուեցաւ Կոկանեան Սրահին մէջ, Brunchի ճոխ շքասեղանով մը, ուր ֆուլը, թաամէյան, գունաւոր հաւկիթները, ռինկա ձուկը, կանանչ սոխն ու ֆըթիր մշալթէթը պատուոյ

տեղ գրաւած էին տեսակ-տեսակ պանիրներուն, մեղրերուն եւ պտուղներուն կողքին:

Արտասահմանէն ժամանած հիւրերը, ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐի մարզիկները եւ Կոկանեան Սրահի անդամներն ու համակիրները միասնաբար ըմբոշխնեցին այս աւանդական նախաճաշը:

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ

Եգիպտահայոց նուիրուած գիտաժողովը, որ միասնաբար կազմակերպուած էր Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանին եւ Հայկազեան համալսարանի Հայկական Սփիւռքի Ուսումնասիրութեան Կեդրոնին կողմէ (Պէյրուք) եւ որ սփիւռքի գաղութներուն նուիրուած գիտաժողովներու շարքին հինգերորդն է, Լիբանանի, Սուրիոյ, Իրաքի եւ Յորդանանի նուիրուած գիտաժողովներէն ետք, Հինգշաբթի 12 Ապրիլ 2018-ին սկսաւ իր աշխատանքներուն, Կոկանեան Սրահէն ներս (Գահիրէ):

Առաջին անգամն էր, որ գիտաժողով մը տեղի կ'ունենար տուեալ երկրին, այս պարագային՝ Գահիրէի մէջ: Ճիշդ է, որ Մայիսի վերջաւորութեան գիտաժողովը իր աշխատանքները պիտի շարունակէ Պէյրուքի մէջ, բայց այս փորձը հետաքրքրական էր քանի մը նկատումներով, որոնց գլխաւորը այն է թէ գաղութի մտաւորականներն ալ, մանաւանդ անոնք, որոնք տարբեր պատճառներով չեն կրնար ճամբորդել, առիթ կ'ունենան մասնակցելու եւ իրենց խօսքը ըսելու: Իսկ այլ երկիրներէ եկած դասախօսները տեղական գրադարաններ, մատենադարաններ եւ այլ կարեւոր կառոյցներ այցելելու առիթ կ'ունենան:

Այս համագումարին համար յատկապէս հրաւիրուած էին Հայաստանէն եւ Պէյրուքէն բանասէրներ, ինչպէս եւ Գահիրէէն մասնակիցներ:

Համագումարին բացումը կատարեց գաղութիս Բարեջան Առաջնորդ Աշոտ Սրբազան Մնացականեան, որուն յաջոր-

դեց Հայկազեան Համալսարանի նախագահ վերապատուելի դոկտ. Փօլ Հայտօսթեան, իր սրտի խօսքով, որուն մէջ երկու կէտեր նշեց.

Ա. Որքա՞ն դիւրին կը մոռցուի պատմութիւնը:

Բ. Որքան արագ կը շինենք եւ որքան արագ կը հեռանանք մեր շէնցուցած վայրերէն:

Ապա Հայկազեան Համալսարանի նախագահ վերապատուելի Փօլ Հայտօսթեան համալսարանին յուշամետալը յանձնեց Առաջնորդ Սրբազան Հօր:

Հայկազեան Համալսարանի Հայկական Սփիւռքի Ուսումնասիրութեան Կեդրոնի տնօրէն Դոկտ. Անդրանիկ Տազէսեան, որ այս համագումարներու պատասխանատուն է եւ կազմակերպիչը, հրաւիրեց մասնակիցները՝ ՀՀի Գահիրէի դեսպան դոկտ. Արմէն Մելքոնեան (Գահիրէ), տիար Միհրան Մինասեան (Երեւան) եւ տիկին Ազատուհի Սիմոնեան (Պէյրուք), իրենց զեկոյցները ներկայացնելու համար (Ա. նիստ):

Նիստերը կը վարէր դոկտ. Անդրանիկ Տազէսեան:

Դոկտ. Ա. Մելքոնեան խօսեցաւ Հայաստանի եւ Եգիպտոսի միջ-պետական յարաբերութիւններուն մասին, տիար Մ. Մինասեան ներկայացուց Եգիպտոսի մէջ ապրած եւ հեղինակած արաբագիր հայ հեղինակներ, իսկ տիկին Ա. Սիմոնեան խօսեցաւ Գահիրէի մէջ հրատարակուած «Արտէմիս» (1902-1903) հանդէսին եւ անոր խմբագրուիին՝ Մառի Պէյլէրեանի մասին:

Յաջորդ օրը՝ Ուրբաթ 13 Ապրիլին, Գահիրեի կաթողիկե հայոց Սրբուհի Թերեզա եկեղեցւոյ կից սրահէն ներս, առաւօտեան ժամը 11-էն սկսեալ շարունակուեցաւ համագումարը Բ. եւ Գ. նիստերով եւ տեւեց մինչեւ իրիկուն:

Այդ օր առաւօտեան երեք զեկոյցներ կարդացուեցան՝ տորթ. Սուրէն Պայրամեանի (Գահիրէ), տիար Պետրոս Թորոսեանի (Պէյրութ) եւ դոկտ. Նարինէ Մարգարեանի (Երեւան) կողմէ: Նիստը վարեց տիկին Սօսէ Պայրամեան-Կրպոյեան:

Տորթ. Ս. Պայրամեան ներկայացուց եգիպտահայ մամուլն ու գրատպութիւնը, սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը:

Տիար Պ. Թորոսեան խօսեցաւ ՀԲԸՄ Եգիպտոսի օրկան «Միութիւն»ի մասին, 1912-1927 թուականներուն, իսկ դոկտ. Նարինէ Մարգարեան խօսեցաւ Հայ Որբախնամ կազմակերպութեան աշխատանքներուն մասին, 1916-1923-ի շրջանին:

Փոքր դադարէ մը ետք, յետմիջօրէին Գ. նիստը չորս զեկոյցներով շարունակուեցաւ՝ տիար Հայկ Աւագեան (Գահիրէ) ներկայացուց Եգիպտոսի սինեմայի եւ թատրոնի հայ դերասանները. տիար Հայկ Աւագեանի խօսքը կը յատկանշուէր «ինքնութեան խնդիրներ»ու վերլուծա-

կան ներկայացումով:

Դոկտ. Տիգրան Ղանալանեան (Երեւան) խօսեցաւ հայերու Եգիպտոսէն արտագաղթին եւ հետեւանքներուն մասին, Դոկտ. Վլատիմիր Պօղոսեան (Երեւան) ներկայացուց Սփիւռքահայութեան Հետ Մշակութային Կապի կոմիտէի աշխատանքները Եգիպտոսի մէջ, եգիպտահայութեան հետ, 1964-1990 թուականներուն:

Վերջինը տիար Ռաֆայէլ Ումուտեանի զեկոյցն էր (Պէյրութ): Դասախօսը ներկայացուց եգիպտահայ կաթողիկէ երկու կաթողիկոս-պատրիարքներ՝ Գասպարեան եւ Թարմունի:

Նիստը վարեց դոկտ. Անդրանիկ Տազէսեան:

Զեկոյցներէն ետք ներկաները հարցումներով դիմեցին յարգելի դասախօսներուն եւ ստացան զիրենք գոհացնող պատասխաններ:

Ապա տեղի ունեցաւ տորթ. Սուրէն Պայրամեանի «Հայկական Համայնքային Կառոյցները Եգիպտոսի մէջ» գիրքին շնորհանդէսը: Գիրքը ներկայացուց դոկտ. Անդրանիկ Տազէսեան թէեւ հակիրճ, բայց շատ գեղեցիկ խօսքով մը, որ վեր հանեց տորթ. Սուրէն Պայրամեանի աշխատանքին կարեւորութիւնը:

Հեղինակը արտայայտեց իր շնորհակալութիւնը եւ ըրաւ սրտին խօսքը մեծ յուզումով, որմէ ետք գիրքին աւանդական գինեձօնը կատարուեցաւ Առաջնորդ Սրբազան Հօր, վերապատուելի Հայտօսեանի, դոկտ. Տազէսեանի եւ հեղինակին կողմէ:

Համագումարի երկու օրերուն ընթացքին ներկաները մեծ հաճոյքով հետեւեցան զեկոյցներուն եւ հպարտութեամբ լեցուած ու լիացած հեռացան սրահէն:

ՀԱՅՈՑ ՏԵՂՆ ՈՒ ԴԵՐԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

Գահիրեի գիրքի 49-րդ ցուցահանդեսի աշխատանքներու ծիրէն ներս, Կիրակի 4 Փետրուարի առաւօտեան խտացեալ դասախօսութիւն մը տեղի ունեցաւ Լաթիֆա Ալ Ջայյաթ սրահէն ներս (ցուցահանդէսներու համալիր – **արտ էլ մաարէտ**), որուն մասնակցեցան տոքթ. Վիգէն Ճիզմէճեան եւ դոկտ. Մոհամէտ Րիֆաաթ Էլ Իմամ: Հանդիսավարն էր լրագրող Ապտալլա Էլ Սաուի:

Այս զոյգ խտացեալ դասախօսութիւնները նուիրուած էին Եգիպտոսի մշակութային կեանքին մէջ եգիպտահայոց ունեցած տեղին եւ խաղացած դերին:

Տոքթ. Վիգէն Ճիզմէճեան հակիրճ, բայց համապարփակ ձեւով ներկայացուց նախ Հայաստանն ու հայոց պատմութիւնը, ապա խօսեցաւ այն հանգամանքներուն մասին, որոնք հայերու հոծ թիւ մը բերած էին մինչեւ Եգիպտոսի հիւրընկալ ասիերը:

Դոկտ. Մոհամէտ Րիֆաաթ Էլ Իմամ հանգամանալի ձեւով խօսեցաւ հայերուն ունեցած մշակութային մեծ դերին մասին, Եգիպտոսի մշակութային պատմութեան մէջ: Ան իր խօսքը գլխաւոր չորս մասերու բաժնած էր.

- Գրականութիւն եւ մամուլ
- Թատրոն եւ սինեմա
- Երաժշտութիւն եւ երգ
- Գեղարուեստ

Դոկտ. Մոհամէտ իր խօսքը սկսաւ նշելով եւ շեշտելով, որ եգիպտական օրէնսդրութիւնը երեք գլխաւոր կրօններ կը ճանչնայ՝ իսլամութիւն, քրիստոնէութիւն եւ հրէութիւն, որուն «իսրայէլութիւն» անունը տրուած է, ինչպէս եւ հինգ գլխաւոր խմբաւորումներ՝ ղպտիներ, հայեր, հոռոմներ, ասորիներ եւ քիւտաններ:

Ասիկա կու գար որպէս անուղղակի պատասխան ներկաներէն մէկուն, որ տոքթ. Ճիզմէճեանի ուղղած էր այն խօսքը, թէ «Եգիպտոսի մէջ նման բաներ չկան եւ տոքթ. Ճիզմէճեանը, փոխանակ ինքզինք որպէս եգիպտահայ ներկայացնէր, պետք էր պարզապէս եգիպտացի ըսէր»:

Դոկտ. Մոհամէտ յիշեց նաեւ, թէ ինչպէս հայոց Զարդերուն, Վատիկանը ոչ մէկ յայտարարութիւն ըրած էր, մինչ Ազհարի գլխաւոր շէյխը կոչ ուղղած էր դադրեցնել ջարդերը:

«Հայերը մշակութասէր, արուեստասէր եւ լեզուներ իմացող ժողովուրդ են» ըսաւ յարգելի դոկտորը, որ իր խօսքին պատմականը սկսաւ Մոհամէտ Ալիի օրերէն:

Եագուպ Արթինի համար ըսաւ, թէ ան եղած է հայրը Եգիպտոսի կրթական համակարգին, ան է որ համալսարանի ստեղծելու գաղափարը ունեցած է եւ որուն մասին, Տամանհուրի համալսարանէն – ուր դասախօս է եւ բաժնի տնօրէն յարգելի դասախօսը – աշակերտուի մը աւարտական

աշխատասիրութիւն գրած է:

Աւարտին, Ապտալլա Ալ Սաուի նիստը փակելէ առաջ հանգամանօրէն խօսեցաւ Սարուխանի արուեստին եւ վերջերս արխիւներէն գտնուած, անոր առնչուող նիւթերու մասին:

Թէեւ սրահը փոքր էր, բայց լեցուն էր հետաքրքիր ներկաներով, որոնք, վստահ ենք, եթէ ժամանակը ներէր, հարցումներ ալ պիտի տային յարգելի խօսողներուն: Սակայն այլ դասախօսութիւններ պիտի յաջորդէին իրարու եւ ժամանակը շատ

նեղ էր:

Ներկաները իրապէ՛ս լիացած հեռացան սրահէն, թափառելու համար գիրքերու տաղաւարներուն միջեւ:

Այս առիթով թոյլ տուէք ըսել, որ խորապէ՛ս տպաւորիչ էր Գահիրէի գիրքի ցուցահանդէս այցելողներուն թիւը, որոնք խճողում կը ստեղծէին եւ որոնց մեծամասնութիւնը երիտասարդներ էին: Ասիկա ափսոսանքով կը լեցնէ մեզ, ի տես հայ գիրքի այսօրուան անփառունակ վիճակին:

ԽՈՐԵՆԱՑԻՆ ԿԱՅՔԷՋԻ ՄԷՋ

Հայ մեծանուն պատմիչ Մովսէս Խորենացիի մասին յօդուած հրապարակած է Ancient.eu առցանց հանրագիտարանը: Յօդուածին հեղինակ Մարք Քարթրայթ կը նշէ, որ 5-րդ դարու պատմիչ Մովսէս Խորենացին «պատմահայր» կ'անուանեն, իր «Հայոց Պատմութիւն» մեծածաւալ աշխատութեան համար: Յօդուածին հեղինակը կը գրէ Խորենացիի կեանքին մասին եւ կ'ըսէ, թէ Խորենացիի ուսուցիչը հայոց գիրերը ստեղծող Մեսրոպ Մաշտոց եղած է: Անոր խօսքով՝ հայերու պատմութիւնը, որ առաջին անգամ տպուած է 1695-ին, ազդած է աւելի ուշ շրջանի պատմաբաններու վրայ, իսկ Հայաստանի պատմութեան բազմակողմանի լուսաբանումը նպաստած է հայերու ազգային ինքնութեան զգացումի զարգացման: «Հակառակ անոր, որ Մովսէս Խորենացիի աշխատութեան մէջ որոշ տուեալներ կրնան վիճելի ըլլալ, անոր գիրքը Հայաստանի պատմութեան անքակտելի մասն է: Հայ նահապետ Հայկի մասին առասպելը այսօր ալ կը դասաւանդուի աշխարհի բոլոր հայկական դպրոցներուն մէջ: Անշուշտ Խորենացիի աշխատութիւնը առաջուն պէս կը շարունակէ կարեւոր դեր խաղալ հայերու ազգային ինքնութեան մէջ նաեւ 21-րդ դարուն», - կը նշէ յօդուածին հեղինակը: «Հայոց Պատմութիւն»-ը կ'ընդգրկէ հայ ժողովուրդի ձեւաւորումէն մինչեւ 5-րդ դարու պատմութիւնը եւ կը հանդիսանայ հին հայկական առասպելներու, հեթանոսական սովորոյթներու եւ այլ ժողովուրդներու հետ հայերուն ունեցած կապերուն մասին նիւթերու ամենահարուստ աղբիւրը:

Մովսէս Խորենացին «հայոց պատմահայր» կամ «քերթողահայր» կը կոչուի, որովհետեւ մեզի հասցուցած է հայոց ամբողջական պատմութիւնը՝ հայոց մեծերու ծննդաբանութենէն մինչեւ իր ապրած ժամանակները:

Այս հանրագիտարանի կայքէջին մէջ յիշուած են նաեւ Տիգրան Մեծը, Մամիկոնեան տոհմը, հայկական դիցաբանութիւնն ու Գառնիի տաճարը:

ՇԱՏ ԱՆՍՈՎՈՐ ԵՒ ՇԱՏ ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ

ՀԲԸՄԻ Գահիրեի վարչութիւնը խորապէս գնահատելի ձեռնարկներու շարք մը սկսած է՝ հերթական դասախօսութիւններ գաղութի մասնագէտներուն կողմէ: Այս շարքին առաջինը դուրս եկաւ Նայիրի Համբիկեանին դասախօսութիւնն էր, «Մեմսոն եւ Ամենհոփ III-ի տաճարին աշխատանքները» նիւթին շուրջ, որուն մանրամասնութիւնները կարելի է կարդալ «Տեղեկատու» թիւ 84-ին մէջ (նոր շրջան, Յուլիս 2017, էջ 6-8):

Երկրորդը այս շարքին դուրս եկաւ Պրլըքտանեանին դասախօսութիւնն էր, նուիրուած եգիպտական գիրքերուն եւ անոնց պատմութեան, որուն թղթակցութիւնը կարելի է կարդալ թերթի Յունուարի (թիւ 86 նոր շրջան) համարին էջ 6-7-ի մէջ:

Իսկ երրորդը տեղի ունեցաւ Կիրակի, 18 Փետրուար 2018-ին, դուրս եկաւ Ճորճ Սիմոնեանի կողմէ, թղթադրամներու, դրամանշաններու եւ անոնց ձեւերուն մասին, «Թղթադրամի տպագրութիւնը եւ ապահովագրական միջոցները» խորագրով:

Դուրս եկաւ Ճորճ Սիմոնեան, որ երկու վարդապետական աստիճաններու տիրացած է, Հելլուանի համալսարանին կիրարական արուեստներու բաժնին տնօրէնի պաշտօնատարն է, դասախօս է նոյն համալսարանին ներս եւ ծանօթ է Եգիպտոսի մէջ, որպէս տպարանային եւ տպագրական արուեստին գիտակ անձնաւորութիւն:

Երեկոն սկսաւ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ ատենապետ տիար Ժիրայր Տէփոյեանի բացման եւ բարի գալուստի խօսքով, որուն յաջորդեց Գահիրեի ՀԲԸՄԻ ատենապետ տոքթ. Վիգէն Ճիգմէճեան, հակիրճ ծանօթութիւններ տալով արդէն ծանօթ դասախօսին ասպարէզին մասին:

Կարելի է այստեղ, իրենց հետաքրքրականութեան համար, ներկայացնել մէկ քանին այն իրողութիւններուն, զորս յարգելի դասախօսը փոխանցեց ներկաներուն:

Թղթադրամներու զեղծարարութեան մասին ըսաւ, թէ հինգ միջոցներով կարելի է կատարել՝ փակցնելով, ջնջելով, փոխելով, աւելցնելով եւ վրան ներկելով:

Դրամատպումի (թղթադրամի տպագրութիւն) համար ըսաւ, թէ Եգիպտոսը ափրիկեան թէ արաբական երկիրներուն մէջ միակն է, ուր դրամատպումի բոլոր հանգրուանները տեղւոյն վրայ կը կատարուին, իսկ Սուտանը այս մարզին մէջ ամենէն յառաջացածն է:

Խօսեցաւ նաեւ այն մասին, թէ ի՞նչ կարելի է ընել դրամատպութեան մէջ, որ դիւրին չըլլայ թղթադրամները կեղծել. ահիկա երկու ձեւով կարելի է ընել՝ ա. յղացումը (design) եւ բ. թուղթին նիւթը:

Ա. - Դրամին նկարը (design) պէտք է որ բարդ ըլլայ:

- Գոյնը բաց ըլլայ:

- Մանր պատկերներ, շատ նուրբ, գրեթէ անտեսանելի գիծեր ունենայ:

- Դիտումնաւոր սխալներ ունենայ:

Բ. - Թուղթը բամպակէ պատրաստուած ըլլայ:

- Հակառակ ուղղութեամբ հիւսուած թելեր ունենայ:

- Փոսփորագոյն ունենայ իր մէջ:

Ըսաւ նաեւ, որ վերջերս Անգլիոյ մէջ փորձուած է **փլասթիք** դրամներ տպել. այս թղթադրամներուն առաւելութիւնը այն է, որ դիւրաւ չեն փճանար:

Տակաւին խօսեցաւ օգտագործուող մե-

լանի տեսակներուն, տպելու ձեւերուն եւ այլ միջոցներու մասին:

Թղթադրամի մը կեղծ ըլլալը զգալու համար, յարգելի հեղինակը երեք մակարդակներ նշեց.

Ա. Ժողովուրդը պէտք է 4-6 երկվայրկեանի մէջ զգայ եւ տարբերէ կեղծ դրամը, արագ ակնարկ մը նետելով «ջրահետքերուն», դրամին վերէն վար գացող մետաղեայ թելին եւ կիսուած հերթական թիւին վրայ, որուն երկու կէտերը դրամին երկու երեսներուն վրայ տպուած կ'ըլլան:

Բ. Սահմանային եւ դրամատան պաշտօնեաներուն համար՝ յատուկ գործիքներով հաստատել կեղծ ըլլալը:

Գ. Բարձրագոյն ատեաններուն համար, մեծ եւ հզօր գործիքներով հաստատել կեղծ դրամանիշերը:

«Ասոր համար է որ, - ըսաւ յարգելի դասախօսը զուարճախօսութեամբ, - շատ դժուար, գրեթէ տաղանդաւոր մարդու

գործ է դրամ կեղծելը: Եգիպտոսի մէջ շրջանառութեան դրուած կեղծ 200-նոցներուն հեղինակը տակաւին չէ բացայայտուած. երբ մէջտեղ հանուի, պիտի երթամ եւ հետը պատկեր քաշուիմ, այնքան ճշմարտանման են իր կեղծածները»:

Հետաքրքրական էր նաեւ այն տեղեկութիւնը, որ եգիպտական 200-նոցներն են միայն, որ **պրայ** գրութիւն ունին, կոյրերուն համար: Մնացեալներուն վրայ **պրայ** գրութիւնները հաւանաբար ապագային դրուին:

Ամբողջ երկու ժամերու ընթացքին ներկաները մեծ հետաքրքրութեամբ մտիկ ըրին այնքան անմիջականօրէն ներկայացուած նիւթը, որ կը թուէր թէ անձանօթ է անխտիր բոլորին համար ալ:

Դասախօսը պատկերներով, ապա իրողական դրամանիշեր ցուցադրելով գրաւեց բոլորին անշեղ հետաքրքրութիւնը:

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Ուաշինկթընի նորաբաց Աստուածաշունչի թանգարանին մէջ ներկայացուած են հայկական բացառիկ ձեռագիրներ: Թանգարանին մէջ, որ կը գտնուի Միացեալ Նահանգներու Քոնկրեսի շէնքին մօտ, ներկայացուած է Աստուածաշունչի պատմութիւնը եւ ազդեցութիւնը աշխարհի տարբեր հասարակութիւններու ու մշակոյթներու վրայ: Թանգարանին մէջ ցուցադրուած են վաղ քրիստոնէական արուեստի աւելի քան 600 նմուշներ եւ Սուրբ Գիրքի ձեռագիր ու վաղ տպագիր օրինակներ: Միացեալ Նահանգներու մէջ Հայաստանի դեսպանութենէն կը յայտնեն, որ Աստուածաշունչի թանգարանին մէջ ներկայացուած են վաղ հայկական քրիստոնէական արուեստի շարք մը ձեռագիրներ, ինչպէս 12-15-րդ դարերու պատկերազարդ Աւետարանը, որ

պատկանած է Կիլիկիոյ հայ թագաւորներուն, 17-րդ դարու ձեռագիր Աւետարան մը Պոլիսէն եւ այլ մատեաններ: Թանգարանի թարգմանութիւններու բաժինը կը ներկայացնէ նաեւ Մեսրոպ Մաշտոցի կողմէ հայկական այբուբենի ստեղծման պատմութիւնը:

ՇՆՈՐՀԱՆԴԷՍ

ՏԻԱՐ ՊԵՐՃ ԹԵՐԶԵԱՆԻ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ԳՐՔՈՅԿԻՆ

Գաղութիս յայտնի մտաւորականներէն, ՀԲԸՄիութեան Եգիպտոսի Շրջանակային Յանձնաժողովի պատուոյ ատենապետ տիար Պերճ Թէրզեանի հեղինակութեամբ լոյս տեսած վերջին գրքոյկին՝ «Գահիրէի Համալսարանի Հայագիտական Ուսումնասիրութիւններու Կեդրոնը»ի շնորհանդէսը տեղի ունեցաւ Չորեքշաբթի, 11 Ապրիլ 2018-ին, հայ կաթողիկէ Սրբուհի Թերեզա եկեղեցիին կից գտնուող Նորակառոյց գեղեցիկ սրահէն ներս:

ղարկուած յատուկ յուշամետալով մը, որուն թուականը՝ 2017, կը համընկնի այս գիրքին լոյս ընծայման թուականին:

Գաղութիս Բարեջան Առաջնորդ Աշոտ Եպիսկոպոս Մնացականեան իր ջերմ եւ սրտաբոլի խօսքը ըսաւ, իսկ նոր գիրքին եւ անոր հեղինակին մասին խօսեցաւ Կեդրոնին հայերէն լեզուի դասախօս տիկին Մարուշ Երամեան:

Գրքոյկը կը բացուի դոկտ. Արմէն Մելքոնեանի յառաջաբանով, որուն մէջ ան կ'անդրադառնայ այս կեդրոնին կարեւորութեան, կը թուէ պատճառները եւ «կարեւոր իրադարձութիւն» կը կոչէ անոր հիմնուիլը Գահիրէի համալսարանին նման գիտական մեծ հաստատութեան մը մէջ:

Շնորհանդէսը կազմակերպուած էր ՀՀի Եգիպտոսի դեսպանութեան կողմէ, որ նախաձեռնողն է եւ հովանաւորը սոյն Կեդրոնին:

Ձեռնարկին հանդիսավարը ՀՀի Եգիպտոսի դեսպանութեան հիւպատոս Ստեփան Գէորգեանն էր:

Բացման կուռ եւ համապարփակ խօսքով հանդէս եկաւ ՀՀի լիազօր եւ արտակարգ դեսպան դոկտ. Արմէն Մելքոնեան եւ իր խօսքի աւարտին պարոն Պերճ Թէրզեանը պատուեց, Եգիպտոսի եւ Հայաստանի միջեւ հաստատուած դիւանագիտական յարաբերութիւններու 25 ամեակին առիթով դեսպանութեան կողմէ թո-

գիրքը կ'անդրադառնայ այն երկար՝ ուր տարի տեւած եւ դժուարութիւններով ու խոչընդոտներով լեցուն ճանապարհին, զոր կտրած են ՀՀի դեսպանութեան յաջորդական չորս դեսպաններն ալ, խորապէս գիտակցելով իրենց այս ձեռնարկութեան կարեւորութեան:

Գահիրէի մէջ Հայկական Ուսումնասիրութիւններու Կեդրոն մը հիմնելու նա-

խաճեռնությունը կը պատկանի ՀՀի Ե-գիպտոսի առաջին դեսպան դոկտ. Էդուարդ Նալպանտեանին, որ այսօր Հայաստանի Հանրապետութեան Արտաքին Գործերու նախարարն է:

Գրքոյկին մէջ ներկայացուած են բոլոր մանրամասնութիւնները բանակցութիւններուն, որոնք տեղի ունեցած են Գահիրէի համալսարանի նախագահութեան եւ ՀՀի Եգիպտոսի դեսպանութեան միջեւ, ինչպէս եւ ամփոփուած են պատճէնները այն նամակներուն, որոնք երկու կողմերուն միջեւ փոխանակուած են:

Այս կեդրոնը աշխատանքի երեք ծիրեր ունի՝ հայագիտական գիրքերու հրատարակութիւն, գիտաժողովներու կազմակերպում եւ հայերէն լեզուի ուսուցում, Գահիրէի համալսարանէն ներս:

Նման մեծ համալսարանի մը մէջ հա-

յագիտական կեդրոն պահելը, գիտական նպատակներ հետապնդելու կողքին, նաեւ կարելոր է հայկական ներկայութիւնը Եգիպտոսի մէջ զգալի դարձնելու առումով:

Խօսքերու աւարտին յարգելի հեղինակը իր շնորհակալութիւնն ու երախտագիտութիւնը յայտնեց հանգամանալի խօսքով, որմէ ետք տեղի ունեցաւ գինեձօնի արարողութիւնը:

Ներկաները ջերմօրէն շնորհաւորեցին պարոն Պերճ Թէրզեանը իր ազգանուէր աշխատանքին եւ նոր հրատարակութեան համար:

Ներկաներուն միջեւ զրոյցը երկար շարունակուեցաւ, հաճելի մթնոլորտի մը մէջ:

«ԳԱՀԻՐԷԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԿԵԴՐՈՆԸ»

Գահիրեի մեջ վերջերս լոյս տեսաւ եգիպտահայ մտաւորական Պերճ Թէրզեանի հերթական գրքոյկը, «Գահիրեի Համալսարանի Հայկական Ուսումնասիրութիւններու Կեդրոնը» խորագրով:

Հերթական կ'ըսենք, որովհետեւ վերջին աւելի քան տասը տարիներու ընթացքին Պ. Թէրզեան լոյս կ'ընծայէ եգիպտահայ համայնքին մասնաւորապէս եւ աշխարհասփիւռ հայութեան ընդհանրապէս առնչուող խնդիրները կամ երեւոյթները ներկայացնող գրքոյկներ:

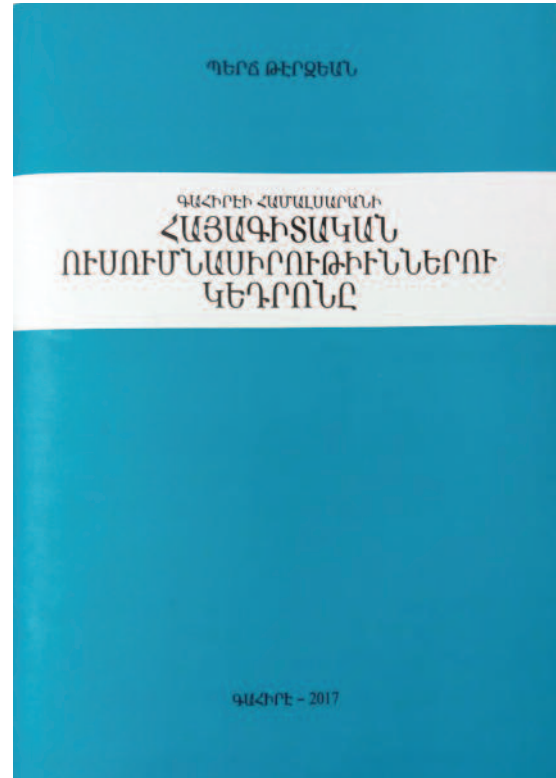
Իրապէ՛ս, 1977 թուականէն ի վեր «Արեւ» թերթին մէջ յօդուածներ ստորագրելէ եւ 2010 թուականին այդ յօդուածները մէկ ծածքի տակ խմբելէ ետք¹, հեղինակը լծուած է լոյսին բերելու իր գրքոյկները, խորապէս գիտակցելով անոնց կարեւորութեան:

Այս գիրքերը, թէեւ փոքր, սակայն մեծ եւ կարեւոր դեր ունին կատարելիք՝ գրի առնել եւ գիրքի մը կամ գրքոյկի մը էջերուն պահ տալ եգիպտահայ գաղութի մերօրեայ պատմութիւնը:

Տարիներու ընթացքին իր վարած համայնքային եւ միութենական պաշտօններուն եւ հանգամանքին ընդմէջէն կամ անոնց խողովակով, հեղինակը ծանօթ է դէպքերուն մանրամասնութիւններուն եւ ծալքերուն. հետեւաբար ինչ որ կ'արձանագրուի, ունի կնիքը վաւերական ըլլալուն:

Ոչ միայն վաւերական, այլ մանաւանդ ականատեսի վկայութիւններ են, որոնք կ'արձանագրուին այս գրքոյկներուն մէջ:

Այլ խօսքով՝ եգիպտահայոց մերօրեայ, տակաւին ընթացքի մէջ եղող պատմութիւնն է որ կ'արձանագրուի: Ասիկա բնաւ հեշտ չէ, որովհետեւ նախ ընտրութեան եւ դասդասումի աշխատանքն է որ պէտք է կատարուի՝ ի՞նչը ներառնել եւ ի՞նչը դուրս

ծգել. իսկ նման ընտրութիւն ամենէն առաջ կարիքը ունի անաչառ մօտեցումի եւ ազնիւ կեցուածքի: Ճիշդ է այն խօսքը, որ կ'ըսէ թէ «պատմութիւնը զօրաւորը կը գրէ». այդ պարագային սակայն պատմաբանը ստիպուած պիտի ըլլայ իր տրամաբանութեան վստահիլ, պատմութեան չգրուած բաժինները հասկնալու համար: Կրնայ հասկնալ, բայց եւ կրնայ սխալիլ:

Երրորդ կէտի մը եւս պէտք է անդրադառնալ՝ մանրամասնութիւններու առատութիւնը: Որքա՛ն պիտի հեշտանար մեր պատմութեան ընկալումը, եթէ մեր պատմաբանները քիչ մը նուազ ժլատ ըլլային իրենց խօսքին մէջ. այսօր օրինակ պիտի հասկնայինք Վասակ Մամիկոնեանի կեցուածքը, կամ Արշակ Բ.ի Պարսկաստանի հանդէպ ունեցած հաւատքին տուն տուող պատճառները:

Գրքոյկին լոյս ընծայումը կը համընկնի

¹ «Յետադարձ Անդրադարձ», Պերճ Թէրզեան, Գահիրե, 2010:

Հայաստանի Հանրապետության եւ Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետության միջեւ դիւանագիտական յարաբերութիւններու հաստատման 25 ամեակին:

Գիրքը բաժնուած է երեք գլուխներու.

-Մուտք, ուր հեղինակը կը նշէ սկզբնական աշխատանքներն ու կը ներկայացնէ փոխանակուած նամակներուն պատճենները.

-Կեդրոնի հաստատման հոլովոյթը, որ, հասկնալի է, գլխաւոր բաժինն է այս աշխատասիրութեան.

-Դիտարկումներ Հայագիտական Կեդրոնին մասին, որմէ ետք կ'անդրադառնայ նաեւ Հայոց լեզուի դասաւանդութեան, Կեդրոնէն ներս:

Գրքոյկին մէջ ներկայացուած են բոլոր մանրամասնութիւնները բանակցութիւններուն, որոնք տեղի ունեցած են Գահիրէի համալսարանի նախագահութեան եւ ՀՀի Եգիպտոսի դեսպանատան միջեւ, ի-

նչպէս եւ պատճենները այն նամակներուն, զորս երկու կողմերը փոխանակած են:

Ուսումնասիրութիւններու Կեդրոնը գլխաւորաբար երեք աշխատանքներ կը կատարէ.

-Աշխատասիրութիւններու հրատարակութիւն,

-Տարեկան գիտաժողովներու կազմակերպում,

-Հայերէն լեզուի դասերու կազմակերպում Համալսարանէն ներս:

Նման մեծ համալսարանի մը մէջ հայագիտական կեդրոն պահելը գիտական նպատակներ հետապնդելու կողքին, նաեւ կարելոր է հայկական ներկայութիւնը Եգիպտոսի մէջ զգալի դարձնելու առումով:

Մ. Ե.

ՈԳԵԿՈՉՄԱՆ ԲԱՆԱԶԵԻ

Ցեղասպանութեան զոհերու ոգեկոչման բանաձեւը ներկայացուեցաւ Քալիֆորնիոյ Օրէնսդիր մարմինին:

Երկուշաբթի, Մարտ 26-ին, Քալիֆորնիոյ Նահանգային խորհրդարանի անդամ Լորա Ֆրիտմըն Նահանգային Օրէնսդիր մարմինին ներկայացուց թիւ 37 միացեալ բանաձեւը, որ 24 Ապրիլ 2018-ը կը հռչակէ «Քալիֆորնիոյ մէջ Հայոց Ցեղասպանութեան 103-րդ ամեակի ոգեկոչման օր»:

Ֆրիտմընի զօրակցեցան Քալիֆորնիոյ Օրէնսդիր մարմինի հայկական համախմբումի անդամներ Ատրին Նազարեան (խորհրդարանական) եւ ծերակուտականներ Սքաթ Ուիլք ու Էնթընի Փորթանթինօ:

Ֆրիտմըն յիշեցուց, թէ հայաշատ Կլենտէյլի եւ Քալիֆորնիոյ տարածքին հայերը Ապրիլ 24-ին կ'ոգեկոչեն հայ ժողովուրդին դէմ տեղի ունեցած ահաւոր ոճիրները, միաժամանակ խոստանալով նորոգել ատելութեան եւ անհանդուրժողութեան դէմ պայքարը աշխարհի տարածքին:

«Այս բանաձեւը առիթ մըն է Քալիֆորնիոյ ժողովուրդին, որ յարգանքի իր տուրքը մատուցէ միլիոնաւոր հայ զոհերուն եւ պահանջէ իր ղեկավարներէն, որ դատապարտեն Հայոց Ցեղասպանութեան պատմական իրողութիւնը ուրանալու իւրաքանչիւր փորձ», աւելցուց Ֆրիտմըն:

Բանաձեւը նաեւ նշում կը կատարէ Օսմանեան կայսրութեան մէջ ապրած փոքրամասնութեանց օժանդակութեան հասած Մերձաւոր Արեւելքի Նպաստամատոյցին բարեսիրական ջանքերուն եւ կը դրուատէ ու կը քաջալերէ Ցեղասպանութեան իրականութիւնը իրենց համայնքներուն փոխանցողները եւ դասաւանդողները: Ֆրիտմըն սոյն բանաձեւը կարդաց 23 Ապրիլին խորհրդարանին մէջ, քուէարկութեան ընթացքին:

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄԻ ԵՐԵԿՈՅ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՄԱՅՐԵՐՈՒՆ

-Այդ բանաստեղծութիւնը շատ սիրած էի, ես կ'ուզէի կարդալ, բայց մինչեւ ձեռք բարձրացնեմ, ուրիշը արդէն սկսաւ կարդալ,- կ'ըսէ տիկին մը:

-Լաւ կարդացի չէ՞, - կ'ըսէ ուրիշ մը, - փափաքս մեծ էր բոլորին դիմաց բարձրաձայն կարդալու, կը կարծէի թէ երբեք պիտի չկրնամ:

-Լաւ ըրիք որ ամչնալով դուք ձեզ չգրկեցիք ընթերցելու հաճոյքէն, - կ'ընդմիջեմ տիկնոջ մը խօսքը, որ շատ խանդավառուած եւ ուրախ է իր կարդացած բանաստեղծութեամբ, - Այս պարագային, կարելորը լաւ առոգանութեամբ կարդալը չէ, այլ այն որ նման երեկոյթի մը ուզեցիք ներկայ գտնուիլ եւ ձեր մասնակցութիւնը բերել:

Եգիպտահայ գաղութի տիկիններն են, հաւաքուած Կոկանեան Սրահէն ներս: Անոնց հաւաքուելու շարժառիթը Մայրերու Օրուան առիթով կազմակերպուած ընթերցման երեկոն է:

Ինչպէս գիտէք, արեւելքի երկիրներուն համար գարնան գալուստը կը զուգորդուի Մայրութեան հետ: Բնութիւնը երկունքի մէջ է. այդ պատճառով իսկ գուցէ ամենէն յարմար եղանակն է մեծարելու եւ պատուելու արեւելեան աշխարհի մայրերը:

Հակառակ այն իրողութեան, որ արեւելքը աւելի այրերու իրաւունքները պաշտպանող ընկերութիւն է, այնուամենայնիւ անոնք գիտեն գոնէ ա'յս օրը արժեւորել մայրը: Չէ՞ որ ամբողջ աշխարհին ծանօթ է արեւելքի մօր անսահման գոհաբերութիւնը յանուն ընտանիքի անդորրութեան:

Հայերս ոչ միայն հաւատարիմ ենք այն երկիրներու սովորութիւններուն ուր կ'ապրինք, այլ նաեւ կը սիրենք զանոնք տօնել եւ ուրախանալ: Ուստի, արեւելեան աշխարհին հետ միասին սովորութիւն դարձուցած ենք Մարտ 21-ին տարբեր-տարբեր մշակութային ձեռնարկներով

մեծարել մեր մայրերը:

Կոկանեան Սրահի վարչութիւնն ալ, այս տարուան համար, ուզած էր հայ մայրերը բանաստեղծութեան երեկոյով մը պատուել: Անոնք իրենց աւանդական ճաշկերոյթը այս տարի որոշած էին փոխարինել բանաստեղծութեան շուրջ հաւաքով:

-Ո՞ր բանաստեղծութիւնը կ'ուզես կարդալ, - կը հարցնէ Տիկ. Մարուշը:

-Բոլորն ալ գեղեցիկ են եւ մեծ սիրով կը կարդայի, - կը պատասխանեմ,- Եկուր այսպէս ընենք՝ այն բանաստեղծութիւնը, որ ընթերցող չունենայ, աչքիդ ծայրով նշան մը ըրէ ու ես սիրայօժար կը կարդամ:

Համակիր տիկինները հաւաքուած են արդէն: Տիկ. Լալա Շամամեան-Նիկոլեանը ողջոյնի խօսք մը կ'ուղղէ ներկաներուն եւ կը ներկայացնէ օրուան հիւրը: Ան սուրիահայ արձակագիր եւ բանաստեղծ Տիկ. Մարուշ Երամեանն է, որ երեք տարիէ ի վեր կը գտնուի Եգիպտոս, որպէս հայերէն լեզուի աւագ ուսուցչուհի, քաղաքին միակ հայկական վարժարանին մէջ:

Երեկոն, որ տեղի ունեցաւ Մարտ 22-ին նուիրուած էր սփիւռքահայ բանաստեղծութեան:

Իսկ ինչո՞ւ սփիւռքահայ բանաստեղծութիւն պիտի հարցնէք:

Սոյն հարցադրումը, որ բաւական զբաղեցուցած էր տիկիններուն միտքը, շատ

դիպուկ մեկնաբանութիւն ստացաւ օրուան բանախօսին կողմէ: Ցաւօք, հակառակ այն իրողութեան, որ սփիւռքահայ բանաստեղծները մեր գրականութեան մէջ ինքնուրոյն տեղ ունին իրենց ինքնուրոյն ոճով, բայց ցարդ շատերուն համար կը շարունակեն մնալ անծանօթ: Այս տողերը պատեհ առիթ նկատելով, մենք ալ շեշտը դնենք միտքի մը վրայ, որ երեկոյին ընթացքին կարելորոնեցաւ դասախօսին կողմէ: Նման երեկոյ մը ո՛չ միայն պէտք է հանդիսատեսին պարգեւէ գեղեցկութիւն եւ հաճոյք, այլ նաեւ նորութիւն: Հիւրերը սրահէն պէտք է մեկնին արուեստով եւ գիտելիքներով յագեցած:

Բանաստեղծական ընտրանին արդէն նախօրոք տեղադրուած էր դիմատետրի «Կոկանեան Սրահ Գահիրէ» պաշտօնական էջին վրայ: Տիկինները արդէն ծանօթ էին քերթուածներուն եւ սրահ եկած՝ հոգեպէս պատրաստ կարդալու:

Դասախօսը նախ կը ներկայացնէր բանաստեղծը, անոր մասին ու ընդհանրապէս բանաստեղծական ոճին մասին տեղեկութիւններ կը հաղորդէր ներկաներուն, ապա ներկաներէն կը խնդրէր ընթերցել ընտրուած կտորը: Առաջինը Յովհաննէս Գրիգորեանին «Հայաստան» բանաստեղծութիւնն էր:

Եւ այսպէս իրար յաջորդեցին Լեւոն Զաւէն Սիւրմէլեանի «Ասացուածք Ծառ Տնկելու Առթիւ»ը, Զարեհ Խրախունիի «Կաթիլներ»ը եւ «Հաշիւով»ը, որուն անմիջապէս յաջորդեց անոր որպէս պատասխան գրուած Զահրատի «Անհաշիւ»ը, ապա «Երկու Հատ Մոմ»ը, Վահէ Օշականի «Մեծ Քաղաքի Մանչուկը», Մատթէոս Զարիֆեանի «Խենթը» եւ Վեհանուշ Թէքեանի «Մամա»ն:

Ի զարմանս մեզի ներկայ տիկինները գրեթէ բոլորը խանդավառուած ձեռք կը բարձրացնեն եւ կ'ուզեն իրենց նախասիրած բանաստեղծութիւնը բարձրաձայն ընթերցել: Տիկ. Երամեանին հետ մեր կնքած համաձայնութիւնը ջուրը կ'իյնայ: Դեռ աւելին. հազիւ կը հասցնեմ ձեռքս բարձրացնել ու օրուան ատենավարէն արտօնութիւն ստանալով կտոր մըն ալ ես կարդալ:

Սփիւռքահայ բանաստեղծութեան երեկոն գեղեցիկ եւ պատշաճ առիթ մըն էր մեծարելու հայ մայրը, ինչպէս նաեւ ծանօթացնելու եւ եգիպտահայ գաղութի տիկիններուն ուշադրութիւնը հրաւիրելու սփիւռքահայ գրականութեան մեծագոյն դէմքերուն, որոնք կրցած են հայերէնին ամենէն պարզ ու առօրեայ բառերուն մէջ պարփակել ամենէն մարդկային ու վեհ միտքերն ու գաղափարները:

Օրուան հանդիսավարը՝ Կոկանեան Սրահի վարչութեան ատենադպրուհի տիկին Լալա Շամամեան-Նիկոլեան իր գեղեցիկ խօսքով եւ ներկայութեամբ փայլք կու տար ձեռնարկին:

Ընթերցումը վերջ գտաւ Ռուբէն Սատի եւ անոր ընկերակցող փոքրիկ խումբին երգով, որ խանդավառութեամբ ընկալուեցաւ ներկաներուն կողմէ:

Աւարտին, ներկաները հիւրասիրութեան փոքրիկ սեղաններու շուրջ հաւաքուած կը զրուցէին եւ կարծես ոչ ոք կ'ուզէր հեռանալ սրահէն:

Երեկոն իսկապէս հաճելի էր, որուն համար մեր խորին շնորհակալութիւնները տիկին Մարուշ Երամեանին, կազմակերպողներուն եւ Կոկանեան Սրահի վարչութեան:

Երան Զէյթունցեան

«ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏ ՄԱՅՐՈՒՂԻ»

Միացեալ Նահանգներու Քոլորատո Նահանգը «Սարդարապատի Մայրուղի» Ունեցաւ Հայաստանի Առաջին Հանրապետութեան հարիւրամեայ յորելեանին ընդառաջ՝ Միացեալ Նահանգներու Քոլորատո Նահանգի գլխաւոր մայրուղիներէն մէկը վերանուանուած է «Սարդարապատի մայրուղի»:

24 եւ 25 Ապրիլին կայացած նիստերու ընթացքին, Քոլորատո Նահանգի Ներկայացուցիչներու պալատը եւ Ծերակոյտը, այս առնչութեամբ 18-1019 բանաձեւը ընդունած են միաձայնութեամբ:

ԹԵՔԵՆԱՆ 140

Շաբաթ, 14 Ապրիլ 2018-ին, Կոկանեան Սրահէն ներս եւ անոր մշակութային յանձնախումբին կազմակերպութեամբ, Թէքէեանի ծննդեան 140 ամեակը ոգեկոչող դասախօսութիւն մը տեղի ունեցաւ, որուն կը նախորդէին եւ կը յաջորդէին երիտասարդներու ասմունքն ու երգը:

Վահան Թէքէեան, որ մեր մեծագոյն բանաստեղծներէն մէկն է, եգիպտահայերուն համար այլ հմայք ունի, որովհետեւ իր կեանքին վերջին շրջանը եգիպտոս ապրելով եւ հոն թաղուած ըլլալուն, ձեռով մը դարձեր է «մերը», դարձեր է մեր հպարտութիւնը եւ գաղութին կշիռ տուող բազմաթիւ ազդակներէն մէկը, Նուպար Փաշայի, Պօղոս Նուպարի, Եագուպ Արթին փաշայի, Պօղոս փաշա Եուսուֆեանի եւ այլ մեծ անուններու կողքին: Տակաւին Վահան Թէքէեան եղած է հիմնադիրն ու խմբագիրը մինչեւ օրս լոյս տեսնող «Արեւ» թերթին, որուն խմբագրատունը ներկայիս Կոկանեան Սրահի շրջափակին մէջ է:

Այս դասախօսութեան համար Պէյրութէն հրաւիրուած էր թէքէեանագէտ դոկտ. Վաչէ Ղազարեան (ԱՄՆ), որ ոչ միայն մասնագիտացած է «հնչեակի իշխան»ի կեանքին ու գործին մէջ, այլ եւ եղած է խմբագիրը անոր նուիրուած հատորներու՝ քերթուածներու հաւաքածոներ եւ հատընտիրներ, նամականի եւ այլն:

Հանդիսութիւնը սկսաւ Լուսաժին Ղազէեանի արտասանութեամբ՝ «Հաշուե-

յարդար», որուն յաջորդեց Ռուբէն Սաատ, ասմունքելով

Կոկանեան Սրահի ատենադպրուհի տիկին Լալա Շամամեան-Նիկոլեան բացման խօսքով ողջունելէ ետք յարգելի դասախօսը, զինք հրաւիրեց իր խօսքը ըսելու:

Դոկտ. Վաչէ Ղազարեան մէկ ժամուան ընթացքին խօսեցաւ մեծ բանաստեղծի կեանքին, խմբագրական եւ կուսակցական աշխատանքին եւ գրական երկին մասին (քերթուած, պատմութեամբ, վիպակ եւ վէպ), բացայայտելով կարգ մը թաքուն մնացած ծալքեր եւ բազմաթիւ մէջբերումներով համեմելով իր խօսքը:

Քարէն Տրդատեան արտասանեց «Ես սիրեցի» քերթուածը, Ռուպինա Սաատ՝ «Անունդ», իսկ օր. Երան Զէյթունցեան (հայերէնաւանդ դասատու ԳՆԱՎԻ) հմայեց ներկաները «Ահաւոր բան մը այնտեղ» քերթուածին ասմունք-մեկնաբանութեամբ:

Աւարտին Ռուբէն Սաատ գեղեցիկ կերպով կատարեց «Եկեղեցին Հայկական» երգը, որ գրուած է Թէքէեանի այնքան սիրուած եւ յաճախ արտասանուած քերթուածին բառերով (երաժշտութիւնը Վահան Պետելեանի):

Վարձքը կատար բոլորին՝ կազմակերպիչներուն, ելոյթ ունեցողներուն եւ ներկաներուն:

Իսկ դասախօսին կ'ըսենք՝ ձեր ծայնը անսպառ եւ գրիչը միշտ դալար մնան:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՈԳԵԿՈԶՈՒՄ

Երեքշաբթի, 24 Ապրիլի երեկոյեան ժամը վեցին, Եգիպտահայութիւնը ներկայ էր Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, ներկայ գտնուելու մեր մէկ ու կէս միլիոն զոհերուն համար մատուցուելիք պատարագին: Օրուան Պատարագիչը Եգիպտոսի Հայոց Թեմի Բարեջան Առաջնորդ Աշոտ Սրբազան Մնացականեանն էր: Սոյն Պատարագին ներկայ էին նաեւ Եգիպտոսի մէջ Հայաստանի Հանրապետութեան դեսպան Տոքթ. Արմէն Մելքոնեան, հոգեշնորհի հայրեր, միութիւններու ղեկավարներ եւ անշուշտ Գալուստեան-Նուպարեան Ազգային վարժարանի սաները: Եգիպտական կարգ մը հեռուստակայաններ եկած էին նկարահանելու եւ արաբ հանդիսատեսի ուշադրութեան յանձնելու քսաներորդ դարու մարդկութեան դէմ գործուած առաջին ցեղասպանութիւնն ու ոգեկոչումի պատարագը:

Ներկայ էին նաեւ Արարատի սկաուտները, որոնք սկաուտական իրենց տարագով եկած էին ծաղկեպսակ մը զետեղելու եւ իրենց յարգանքի տուրքը մատուցելու:

Ինչպէս յայտարարուեցաւ Եղեռնի հարիւրամեակին, նահատակներու սրբադասումէն ետք ա՛լ անոնց համար հոգեհանգիստ չի մատուցուիր, այլ Սրբոց Նահատակաց Բարեխօսական կարգը կը կատարուի:

Ըստ սովորութեան Ս. Պատարագէն ետք ներկաները պէտք է ուղղուէին եկեղեցւոյ բակը, ուր կը գտնուի Մեծ Եղեռնի

նուիրուած յուշակոթողը: Եգիպտահայութիւնը ամէն տարի այդ յուշակոթողին դիմաց ծաղիկներ կը զետեղէ, խոր ակնածանքով:

Սակայն ի զարմանս բոլորին, այդ օր տեղատարափ անձրեւ էր Գահիրէի մէջ: Ուստի, ներկաները ստիպուեցան ծաղիկները զետեղելու համար ուղղուիլ դէպի եկեղեցւոյ մէջ գտնուող մատուռը:

Օրուան ոգեկոչումը վերջ գտաւ սկաուտական տողանցքով, հակառակ անձրեւին:

Սոյն տողերը կարդալով իւրաքանչիւրիս պիտի թուի թէ այս փարուան Մեծ Եղեռնի ոգեկոչման օրը անցաւ ըստ աւանդութեան ամէն փարուան սովորութիւններուն նման: Իսկ մեր կարծիքով աւանդականը միայն մոմավառութիւնն են կամ Ս. Պատարագը, ներկաները կամ այս առիթով գեղարուեստական ձեռնարկներու ընթացքին արտասանուած բանաստեղծութիւններն ու երգերը: Բայց, ի հեճուկս մեր թշնամիին, գոյատեւելու եւ յանուն գոյութեան մղուած պայքարի մեր ուժն ու կամքը միշտ նորովի է: Կեանքի հանդէպ մեր ժպիտն ու խինդը միշտ պիտի շարունակուի եւ յանուն դադի արդարութեան մեր պայքարին բոցը յաւերժ է:

Երան Զէյթունցեան

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ ՀԲԸՄ-ի ՔԱԼՅԵՐԳԻ ԾՆՈՒՆԴԻՆ ԳԱՀԻՐԷԷՆ ՊՈԼԻՍ-ՊՈԼԻՍԷՆ ԳԱՀԻՐԷ

Ծանօթ է որ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը (ՀԲԸՄ) հիմնուած է 15 Ապրիլ 1906-ին: Իր հիմնադրութենէն 8 տարիներ ետք, Մայիս 1914-ին, ՀԲԸՄի պաշտօնական քայլերգը կը դառնայ Վահան Մալէգեանի հեղինակած «Փա՛ռք Միութիւն»ը:

Սակայն, յայտնի է, Մալէգեանի քայլերգը միակը չէր: Սոյն ուսումնասիրութեամբ կ'ուզենք պատմագրել ՀԲԸՄի քայլերգի ծնունդը եւ ուշադրութեան առարկայ դարձնել անոր ութ տարբերակներն ու անոնց բովանդակութիւնը: Նիւթին համար իբրեւ աղբիւր հիմնուած ենք ՀԲԸՄի *Միութիւն* պաշտօնաթերթի եւ Միութեան Եգիպտոսի գործիչ ու կրթական քննիչ Հմայեակ Գրանեանի 1969-ին *Զարթօնք*ի մէջ յետ-մահու լոյս ընծայուած յուշերուն վրայ:

Պէտք է ըսել, որ Յունուար 1912-էն Գահիրէի մէջ հրատարակուող *Միութիւն* ասմաթերթը կարելոր դեր ունեցաւ «քայլերգներու» հաւաքման մէջ: Իր առաջին թիւէն պաշտօնաթերթը կոչեր ուղղեց հայ մտաւորականութեան, գրելու Միութեան նուիրուած քայլերգ մը:

Պոլսոյ, Գահիրէի, Մերձաւոր Արեւելքի տարբեր շրջաններուն եւ Եւրոպայի մէջ ապրող կղերական եւ աշխարհային անձնաւորութիւններ ընդառաջեցին *Միութիւն*ի հրաւերին, առաքելով զանազան ոտանաւորներ, այն յոյսով որ անոնցմէ մէկը պիտի հռչակուէր Միութեան քայլերգը:

Միութիւնը իւրաքանչիւր ամիս լոյս կ'ընծայէր ՀԲԸՄի նուիրուած բանաստեղծութիւններու շարք մը:

Առաջին արձագանգը կու գար հալէպաբնակ ու ՀԲԸՄի տեղի Մասնաժողովի ատենադպիր՝ Գաբրիէլ Խանճեանէն: Ան կը դրկէ «Միութեան Երգը» խորագրեալ բանաստեղծութիւն մը¹:

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԸ

Սովն էր տիրած խեղճ Հայորդուն տնակը,
Հացի վերջին պատառն հատած էր արդէն,
Եւ յուսահատ՝ դիմումներէ դէս ու դէն,
Հէքն էր թաղուած սեւ մտածմանց յատակը:

Վեր կաց թշուա՛ռ, վիշտի զաւակ,
Վանէ թախիծդ անյուսութեան.
Շուտ կը հասնի քեզ երկնառաք
Ձեռքն Հայկական սուրբ Միութեան:

Սուգն էր տիրած խեղճ Հայորդուն սրտիկը.
Զուլումի սուրն անպակաս էր գլխէն յար.
Դեռ նոր լծվարն էին տարեր բռնավար,
Զիկար նոյն իսկ սերմընցուի հատիկը:

¹ Հմայեակ Գրանեան, «Բարեգործականի Քայլերգին Ծնունդը», *Զարթօնք*, Ապրիլ 15, 1969: Գ. Խանճեան, «Միութեան Երգը», *Միութիւն*, Յունուար 1912, էջ 6:

Վեր կաց, թշուա՛ռ, հողի զաւակ,
Վանէ սարսափո՛ւ բռնութեան.
Շուտ կը հասնի քեզ երկնառաք
Ձեռքն Հայկական սուրբ Միութեան:

Մութն էր պատած խեղճ Հայորդուն ճրագը,
Գէթ հուրն ուսման բոցավառ էր հնոց,
Զի պակսէր գէթ մըտքի լոյսը իր տղոց,
Որ չի մարէր ցեղին հաւատքն ու կրակը:

Վեր կաց, թշուա՛ռ, լոյսի զաւակ,
Վանէ խաւարն տգիտութեան.
Շուտ կը հասնի քեզ երկնառաք
Ձեռքն Հայկական սուրբ Միութեան:

Գ. Խանճեան

Այնուհետեւ, ՀԲԸՄի ընդհանուր քարտուղար Վահան Մալէզեան² խանդավառուելով կոչ կ'ընէ, որ աւելի մեծ թիւով հայ մտաւորականներ գրեն ուրիշ ոտանաւորներ, ընդլայնելու համար ընտրութեան դաշտը: Հետաքրքրականօրէն, Մալէզեան առաջիններէն կ'ըլլար որ երեւան կը հանէր իր «Փա՛ռք Միութեան» քերթուածը³:

Վահան Մալէզեան

ՓԱ՛ՐԷ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Աւետի՛ս, Հայեր, ա՛լ սուգը մէկդի,
Նոր արեւ ծագեց մեր ազգին վերեւ.
Հայութիւնն ամբողջ կու տայ ձեռք ձեռքի՝
Հայկական Միութեան դըրօշին ներքեւ:

Հայեր, միանա՛նք մէկ սիրտ մէկ հոգի՝
Ազգաշինութեան վըսեմ գործին շուրջ.
Մոռնալով վերքեր եւ ոխն երէկի,
Ժամ է որ ըլլանք վաղուան աչալուրջ:

Հարուստ ու աղքատ, անուս թէ գիտուն,
Երթանք կանգնելու օճախը կործան,
Երթանք հիմնելու դըպրոց, գործատուն,
Երթանք մըշակին տալ ցանք ու լըծկան:

² Մալէզեան ծնած է Սուլիմա, Ռոմանիա 1871-ին եւ մահացած 1966-ին Ֆրանսայի Նիս քաղաքին մէջ: Ան եղած է նաեւ հիմնադիրներէն Եգիպտոսի Հայ Սահմանադրական Ռամկավար Կուսակցութեան, 1908-ին: Տե՛ս «Վահան Մալէզեան Բանաստեղծ-Գրագետը եւ Ազգային Գործիչը», *Խօսնակ*, Փետրուար-Մայիս 1967, էջ 415-416:

³ Հմայեակ Գրանեան, «Բարեգործականի Քայլերգին Ծնունդը», *Զարթօնք*, Ապրիլ 15, 1969:
Գ. Խանճեան, «Միութեան Երգը», *Միութիւն*, Փետրուար 1912, էջ 21:

Եթէ ճիշդ է որ միութիւնն է միայն
Վերջին զօրութիւնն ազգիս քարոքանդ,
Մէկ սիրտ մէկ հոգի փութանք Միութեան
Սուրբ գործին բերել մեր ուխտն ու եռանդ:

Եւ դուն ա՛լ մի լար, թըշուառ Հայրենիք,
Քանզի հըրաշքով Հայը միացաւ.
Քանզի վաղն ամէնքս՝ գոհ եւ երջանիկ՝
Միութեան փառքը պիտ՝ երգենք կարգաւ:

Վահան Մալէզեան

Ապա, Մարտ 1912ին կը հրատարակուէր Ատանայի Առաջնորդարանի բարձր պաշտօնեայ, Հնչակեան գործիչ եւ ՀԲԸՄի պատուոյ անդամ Ներսէս Եպիսկոպոս Դանիէլեանի «Միութեան Աւետիսը»⁴:

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱԻԵՏԻՍԸ

Ի՛նչ հոգեզմայլ, ի՛նչ խանդակաթ, տրտմանոյշ
Սա բեկբեկուն հայ քնարին ծայն քնքոյշ,
Հնչէ ծիծղուն ափունքներէն Նեղոսի՝
Մինչեւ ափերն Եփրատ, Ջիհան, Տիգրիսի...

Կուսանք Հայոց, որբ մանկունք,
Օ՛ն սրբեցէք ձեր արցունք,
Հայն է Հայուն միացեր՝
Ատելութիւնն է մոռցեր:

Տես, ո՛վ Հայ մարդ, Մասեաց սարէն Տաւրոսին,
Կամար կապեր է Միութեան ծիրանին,
Արին արցունք հեղեղներու ընդմէջէն,
Հրեշտակն Հայոց կ'աւետէ մեզ երկնքէն՝

Նժդեհ ցրուած հէգ հայեր,
Ջուլմին մրրիկն է դադրեր,
Օ՛ն ձեռք տուէք իրարու՝
Սուրբ միութիւն ուխտելու՝

Ներսէս Եպիսկոպոս
Դանիէլեան

⁴ «Միութեան Աւետիսը», *Միութիւն*, Մարտ 1912, էջ 36: Տես՝ Հ. Մրկտիչ Վարդ. Պոտուրեան, Հայ Հանրագիտակ, Հատոր Գ., 1938, էջ 582: Ներսէս Եպիսկոպոս Դանիէլեան ծնած է Մարաշ, 1868-ին եւ աշակերտած է Սիսի մայրավանքէն Ներս: Առաջնորդական տարբեր պաշտօններ կը վարէ Իսկէնտերունի, Պոլսոյ, Սոյ եւ Հաճնոյ մէջ: Ապա, 1914-ին, ան կը դառնայ Եոզկաթի առաջնորդը եւ զոհ կ'երթայ Եոզկաթի սպանդին: Դանիէլեան Եպիսկոպոս նաեւ կարեւոր դեր ունեցած է հայ ազգայնական շարժման մէջ, քանիցս աքսորուած եւ բանտարկուած ըլլալով Օսմանեան իշխանութիւններու հրամանով:

Վերջին յոյսի ճրագն Հայոց ա՛խ առկայծ՝
Եգիպտոսի աստղերուն տակն էր մարած,
Դարձեալ անկէ Հայ Միութեան նոր արեւ,
Ճառագայթէ աւերքներուն մեր վերեւ,

Հայ Յովսէփներն Եգիպտոս՝
Յեղն իրենց չեն մոռցեր հոս,
Հայուն մարած օճախին,
Զամբելն լոյսն յոյս կենսածին:

Ներսէս Եպիսկոպոս Դանիէլեան

Յաջորդաբար, Ապրիլ եւ Մայիս 1912ին, լոյս կը տեսնեն եգիպտահայ Ակիւլինէի եւ հալէպաբնակ «անծանօթ»⁵ Յովհաննէս Ճիյէրճեանի նոյն վերնագիրը կրող, բայց տարբեր բովանդակութեամբ «Միութեան Ուխտը» ոտանաւորները: Ապա, հեռաւոր Մեծն Բրիտանեայէն Խոսրով անունով անձ մը Կայսրութեան «God Save the King» քայլերգի երաժշտական մեղեդիին համապատասխանող «Միութեան Քայլերգը» կը դրկէր Գահիրէ⁶:

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՒԽՏԸ

Երբոր շէնշող օճախին շուրջ գիւղական
Տղամարդերն ու հալւորներ միանան,
Ի՛նչքան քաղցր է այդ միութեան սուրբ պատկեր՝
Աստղերն ինչպէս երկնից վրայ են շարուեր:
Օ՛ն, ողջունենք մեր Միութիւնն Հայկական,
Հայն ի՛նչքան պէտք ունի սիրոյ, միութեան:

Երբ մարտագոռ փողին ձայնէն՝ ցիրուցան
Քաջ ռազմիկներ կը խմբուին միաբան,
Պաշտպանելու օտարին դէմ հայրենիք,
Ի՛նչ հզօր է միութիւնն այս զօրավիգ:
Օ՛ն, ողջունենք մեր Միութիւնն Հայկական,
Հայն ի՛նչքան պէտք ունի սիրոյ, միութեան:

Երբ աշխարհիս բռնաւորներ միանան,
Նոր արեւներ, նախճիր, արիւն կը միանան,
Ուր կը պղծեն սրբութիւններն հայրենի՝
Սէր միութիւնն ի՛նչ հրաշքներ ծոցն ունի:
Օ՛ն, միանանք սուրբ միութեան ուխտով գոհ,
Բա՛ւ որքան Հայն անհամերաշխ տըլաւ զոհ:

Ե՛րբ համերաշխ գործեն ուժերն բնութեան,
Ի՛նչ անիւներ արագաշարժ կը դառնան:

⁵ Հմայեակ Գրանեան, «Բարեգործականի Քայլերգին Ծնունդը», *Զարթօնք*, Ապրիլ 15, 1969:

⁶ Նոյն:

Գործակցութեամբն աշխատութեան, անհնարին,
Ի՞նչ հիասքանչ հորիզոններ կը բացուին:
Օ՛ն, միանանք շուրջ Միութեան Հայկական,
Հայը դեռ շատ պէտք ունի սիրոյ, միութեան:

Երբ Միութեան այս դրօշին տակ Հայն ա՛լ
Սիրայօժար կու գայ իր սիրտն ու կեանք տալ,
Ցեղն իր ցաւին մէջէն կանգուն՝ դեռ դարեր
Պիտի ապրի... քանզի Հայն է միացեր:
Օ՛ն, եղբայրներ, դէպի Միութիւն Հայկական,
Հայը միշտ պէտք ունի սիրոյ, միութեան:

Ակիւլինէ

Այս բոլորը տեսնելով ու կարդալով, իր կարգին, մալաթիացի բանաստեղծ Ռուբէն Որբերեան կ'առաջարկէ պոլսահայ մտաւորական Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանի «Եղբայր ենք մենք»ը օգտագործել որպէս Միութեան երգը⁷:

ԵՂԲԱՅՐ ԵՆՔ ՄԵՆՔ

Ի բիր մայնից բնութեան շքեղ,
Թէ երգը Թռչին սիրողաբար.
Մատունք կուսին ամենագեղ
Թէ որ զարնին փափուկ քընար
Չունին ձայն մի այնքան սիրուն
Քան զանձկալի եղբայր անուն:

Տուր ինձ քու ձեռքդ, եղբայր ենք մենք
Որ մրրկաւ էինք զատուած,
Բաղդին ամէն ոխ չարանենգ
Ի մի համբոյր ցրուին ի բաց.
Ընդ աստեղօք ի՞նչ կայ սիրուն
Քան զանձկալի եղբայր անուն:

Երբ ալեւոր Մայրն Հայաստան
Տեսնէ զորդիս իւր քովէ քով
Սրտին խորունկ վերքերն դաժան
Քաղցր արտասուաց բուժին ցօղով
Ընդ աստեղօք ի՞նչ կայ սիրուն
Քան զանձկալի եղբայր անուն:

Մէկտեղ լացինք մենք ի հնում
Եկէք դարձեալ յար անբաժան
Խառնենք զարտօր եւ զխնդում
Որ բազմածնունդ ըլլայ մեր ջան

⁷ Ռուբէն Որբերեան, «Միութեան երգը,» *Միութիւն*, Յուլիս 1912, էջ 105-106:

Ընդ աստեղօք ի՞նչ կայ սիրուն
Քան զանձկալի եղբայր անուն:

Մէկտեղ յոգնինք մէկտեղ ցանենք
Մէկտեղ թափին մեր քրտինքներ
Ըզիունձ բարեաց երկինս հանենք
Որ կեանք առնուն Հայոց դաշտեր
Ընդ աստեղօք ի՞նչ կայ սիրուն
Քան զանձկալի եղբայր անուն...

Մկրտիչ Պէշկէթաշեան

Կուտակուած բոլոր ոտանաւորները կը ղրկուին Պոլիս գտնուող հայ երգահան եւ երաժշտագէտ Կոմիտաս Վարդապետին⁸ անոնցմէ լաւագոյնը նուագագրելու համար: Սակայն, հակառակ սպասուածին, վարդապետը կ'ողորկէ իր կողմէ նոր գրուած ու նուագագրուած երգ մը: Մալէգեանի մերժումով Կոմիտասի ղրկածը չ'ընդունուիր որպէս Միութեան քայլերգ⁹: ՀԲԸՄէն ներս իր ունեցած հանգամանքին ու բարձր պաշտօնին բերումով, կը թուի թէ Մալէգեան յաջողած է յառաջ մղել իր հեղինակած քայլերգը:

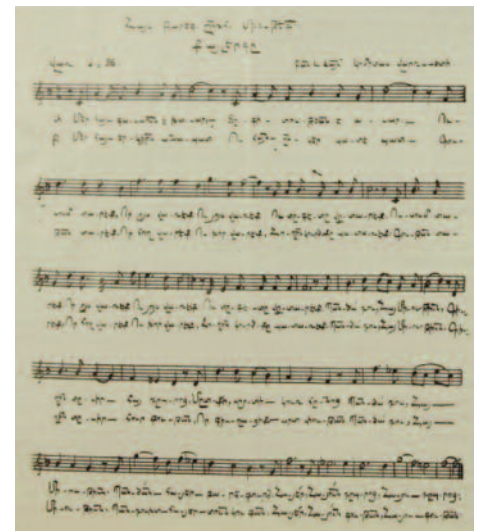
ՀԱՅԿ. ԲԱՐԵԳ. ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՔԱՅԼԵՐԳԸ

Մեր հայ երկիրն է խաւար՝
Տգիտութեան է աւար.
Ուսում տարէք,
Որ լոյս վառէք,
Որ յոյս վառէք,
Ու տգէտը վտարէք:

Պանծա՛ր Դու, Հա՛յ Միութիւն՝
Գիւղին տուիր Հա՛յ դպրոց՝
Մըտքի, սըրտի կուռ հընոց.
Պանծա՛ր Դու, Հա՛յ Միութիւն,
Պանծան հայեր բարեգործ:

Հայեր, Հայուն՝ դպրոց,
Հայո՛ւ դպրոց:

Մեր հայ երկիրն է անապատ,
Ու հայն ընկեր պատէ պատ.
Գութա՛ն տարէք,
Որ հող վարէք.

Կոմիտասի ձեռքով գրուած
երաժշտութիւնը

⁸ Կոմիտաս Վարդապետ (բուն անունով Սողոմոն Սողոմոնեան) ծնած է Քոթաիկա 1869-ին եւ մահացած Փարիզ, 1935-ին:

⁹ Հմայեակ Գրանեան, «Բարեգործականի Քայլերգին Ծնունդը», *Զարթօնք*, Ապրիլ 15, 1969:

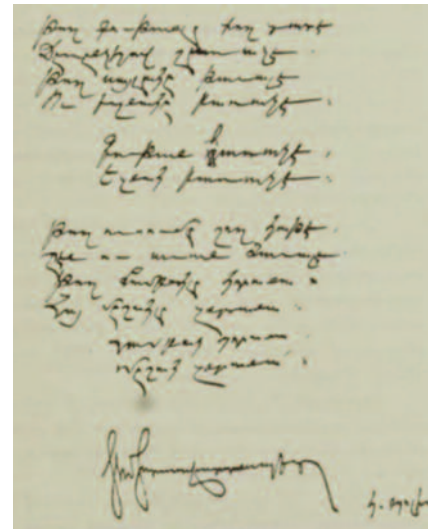

Որ խոր վարէք,
Հողին կուրծքը պատառէք:

Պանծա՛ Դու, Հա՛յ Միութիւն՝
Գիւղին տուիր հուր գութան,
Որ գիւղացիք արտ փութեան.
Պանծա՛ դու, Հա՛յ Միութիւն,
Հայ պանդուխտներ տուն կու գան:
Հայեր, Հայուն՝ գութան,
Հայո՛ւ գութան:

Կոմիտաս

Կոմիտասի ձեռագիրը

Երաժշտագէտ
Յարութիւն
Սինանեան

Գրանեանի կարծիքով «Կոմիտասի գրած եւ ձայնագրած երգը հարկ եղած տուեալները չունէր, որպէսզի կարելի ըլլար զայն իբրեւ Միութեան վերջնական քայլերգ որդեգրել¹⁰:»

Կարճ ժամանակ ետք, վերոյիշեալ բոլոր քերթուածները դարձեալ կը ղրկուին Պոլիս, այս անգամ նշանաւոր երաժշտագէտ Յարութիւն Սինանեանին¹¹, որպէսզի ինք կատարէ լաւագոյն բանաստեղծութեան ընտրութիւնը եւ դաշնաւորէ զայն¹²:

Պոլսոյ Սինանեանները կը պատկանէին երաժիշտներու նշանաւոր գերդաստանի մը¹³ Անոնք ունէին «Սինանեան Նուագախումբը» որ հիմնուած էր Պոլսոյ մէջ 1861ին Գրիգոր Սինանեանի գլխաւորութեամբ¹⁴: 1888-1896 տարիներուն Յարութիւնն էր որ կը ղեկավարէր 40 անդամներ ունեցող խումբը¹⁵:

Վերջապէս, Մարտ 1914-ին, Պոլիսէն Գահիրէ կը հասնի Միութեան քայլերգը: Սինանեան երաժշտականացուծ էր Մալէգեանի «Փա՛ռք Միութեան» ոտանաւորը¹⁶:

10 Մայիս 1914ին, ՀԲԸՄի 8-րդ տարեդարձին առիթով, Գահիրէի Հելիոպոլիս արուարձանին մէջ տեղի ունեցած դաշտահանդէսի մը ընթացքին, առաջին անգամ ըլլալով ՀԲԸՄի հիմնադիր-նախագահ Պօղոս Նուպար Փաշայի ներկայութեամբ եւ բրիտանական բանակին կատարողութեամբ, հանրութեան կը հրամցուի Միութեան պաշտօ-

¹⁰ Հմայեակ Գրանեան, «Բարեգործականի Քայլերգին Ծնունդը», *Զարթօնք*, Ապրիլ 15, 1969:

¹¹ Յարութիւն Սինանեան ծնած է Պոլիս 1872-ին եւ մահացած 1939-ին: Ան եղած է նշանաւոր ջութակահար, դաշնակահար եւ երաժշտահան: 1926-ին կ'ընտրուի պատուաւոր անդամ Պոլսոյ երաժշտական խորհուրդին: Տե՛ս Յ. Բրուտեան, *Հայկական Սովետական Հանրագիտարան*, Հատոր 10, խմբ. Վ. Հ. Համբարձումեան, Երեւան, 1984, էջ 386:

¹² Հմայեակ Գրանեան, «Բարեգործականի Քայլերգին Ծնունդը», *Զարթօնք*, Ապրիլ 15, 1969:

¹³ *Հայկական Սովետական Հանրագիտարան*, Հատոր 10, խմբ. Վ. Հ. Համբարձումեան, Երեւան, 1984, էջ 386:

¹⁴ *Հայկական Համառօտ Հանրագիտարան*, խմբ. Հ. Մ. Այվազեան, Հայկական Հանրագիտարան Հրատարակչութիւն, Երեւան, 2003, էջ 439:

¹⁵ Նոյն:

¹⁶ «Միութեան Պաշտօնական Քայլերգը», *Միութիւն*, Մարտ 1914, էջ 105-106:

նական քայլերգը, որուն խօսքը կը պատկանէր Վահան Մալէզեանին, իսկ երաժշտութիւնը՝ Յարութիւն Սինանեանին¹⁷:

Կարելի է ըսել, որ ՀԲԸՄի քայլերգի մեղեդին հաւանաբար կրած ըլլալու է որոշ եւրոպական ազդեցութիւններ, նկատի ունենալով որ Սինանեան աշակերտած է Իտալիոյ Միլան քաղաքը ուսանած՝ նշանաւոր պոլսահայ երաժիշտ Տիգրան Զուխաճեանին, որ նաեւ հիմնադիրն է հայկական օբերային: Իր կարգին, Սինանեան նաեւ կը հետեւէր եւրոպական դասական երաժշտութեան ներդաշնակումի (harmony) օրէնքներուն:

Համաշխարհային Ա. Պատերազմը վրայ հասնելով (Յուլիս 1914ին) եւ Եգիպտոսի Օսմանեան Կայսրութենէն ամբողջական խզումով, ՀԲԸՄը չի յաջողիր պաշտօնական քայլերգէն օրինակներ ղրկել իր զանազան մասնաճիւղերուն: Այդ մէկը կարելի կ'ըլլայ ընել 1931ին, երբ պատերազմը արդէն վերջ գտած էր եւ գաղթականները գէթ մասամբ հաստատուած էին տարբեր շրջաններ¹⁸:

Աչք մը նետելով Միութեան քայլերգներու բովանդակութեանց, կարելի է նաեւ գաղափար մը կազմել ու հասկնալ, թէ ինչեր կ'ակնկալուէին ՀԲԸՄէն, իր հիմնադրութեան առաջին տարիներուն:

Պէտք է ըսել, որ մեծ յոյսեր դրուած էին Բարեգործականին վրայ, մասնաւորաբար 1894-1986-ի Համիտեան ու 1909-ի Ատանայի ջարդերէն ետք: Ան կը դիտուէր որպէս փրկարար հայ ժողովուրդի անտէրներուն, ինչպէս աշխատաւոր-աղքատ դասակարգերուն, գաւառի մէջ ապրող հայրենակիցներուն եւ որբացած մանուկներուն: Այս բանաստեղծութիւնները կը խօսին նաեւ հայ ժողովուրդի տարբեր հատուածներուն անմիասնականութեան մասին:

Օրինակ՝ Խանճեանի համաձայն, ՀԲԸՄը պարտաւորուած էր ձեռք երկարելու հայ ժողովուրդի զաւակներուն զանոնք փրկելով «թշուառութենէ», երբ «սովն էր տիրած խեղճ հայորդուն տնակը, [ու] հացի վերջին պատառն հատած էր արդէն...»: Խանճեանի կարծիքով ՀԲԸՄը ծնած էր նաեւ հայ տղոց ուսում ջամբելու եւ վերջ տալու «տգիտութեան»: Ինչպէս նաեւ ան պիտի օգնէր գիւղացիին, որպէսզի արտերը ցանելով իր ապրուստը ապահովէր¹⁹:

Իսկ Կոմիտաս նաեւ ուրախութիւն կը յայտնէր թէ հայկական գաւառներուն համար ՀԲԸՄը ստեղծած էր կրթական համակարգ մը, մատնանշելով, թէ «գիւղին տուիր Հայ դպրոց», ինչպէս նաեւ նպաստած էր գիւղատնտեսութեան զարգացման: Ան կը գրէ, թէ Բարեգործականը հայ գիւղացիին տուաւ «հուր գութան»²⁰:

Միւս կողմէ, Մալէզեանի ակնոցով դիտուած, ՀԲԸՄը այն միութիւնն էր որ կը համախմբէր հարուստն ու աղքատը, ինչպէս նաեւ կարելոր դեր ունէր կատարելիք «ազգաշինութեան» մէջ, ուսում ու գործ հայթայթելով հայ ժողովուրդի զաւակներուն: Իր կարծիքով ուսեալ եւ անուս մարդկանց համագործակցութեամբ պիտի բարգաւաճէր ազգը: Ան կ'ըսէ՝ «հարուստ ու աղքատ, անուս թէ գիտուն, երթանք կանգնելու օճախը կործան»:

Մալէզեան, Դանիէլեան եւ Ակիւլինէ նաեւ ուրախութիւն կը յայտնեն, որ վերջապէս կարելի եղած էր հայութիւնը համախմբել մէկ միութեան շուրջ: Մալէզեան կը նշէ, թէ «հըրաշքով Հայը միացաւ...»²¹, իսկ Ակիւլինէ կը հաւաստէ, թէ «հայն ի՞նչքան պէտք ու-

17 «Հայկ. Բարեգ. Ընդհ. Միութեան 8-րդ Տարեդարձի Առթիւ Գահիրէի Դաշտահանդէսը», *Միութիւն*, Մայիս 1914, էջ 73:

18 «ՀԲԸՄիութեան Քայլերգը», *Միութիւն*, Մարտ-Ապրիլ-Մայիս 1931, էջ 45:

19 Խանճեան, *Միութիւն*, Յունուար 1912, էջ 6:

20 Գրանեան, *Միութիւն*, 15 Ապրիլ 1969:

21 Մալէզեան, *Միութիւն*, Փետրուար 1912, էջ 21:

նի սիրոյ, միութեան...» եւ կ'աւելցնէ՝ «բա՛ւ որքան հայն անհամերաշխ տըլաւ զոհ»:

Իրեն համար ՀԲԸՄը կը նմանէր մեծ զանգակի մը, որուն ղօղանջին գոռումով կը միանար «ցիրուցան» ազգը²²: Դանիէլեան կը գրէ՝ «հայն է հայուն միացեր, ատելութիւնն է մոռցեր²³»: Ճիյէրճեանի համար ալ Միութիւնը թիկունք էր «նահատակ ազգին», որ անշուշտ տառապած էր 1896 եւ 1909 ջարդերուն ընթացքին²⁴: Այս դէպքերը նկատի առնելով, Ակիւլինէ հաւանաբար ՀԲԸՄը կը նկատէր որպէս միջոց պաշտպանուելու «օտարէն», այսինքն՝ թուրքէն²⁵:

Ի միջի այլոց, Դանիէլեան միակ անձն էր, որ ՀԲԸՄը կը տեսներ նաեւ որպէս հայ իգական սեռի ներկայացուցիչներու պաշտպանը: Ան կոչ կ'ըներ հայ կոյսերուն եւ որբերուն որ սրբեն իրենց արցունքները Բարեգործականի ներկայութեան²⁶:

Կարելի է եզրակացնել, թէ ՀԲԸՄը, նմանելու համար եւրոպական արդի կազմակերպութիւններուն, պէտք էր օժտուէր նաեւ քայլերգով մը: Քայլերգը մէջտեղ եկաւ Միութեան հիմնադրութենէն 8 տարիներ ետք: **Միութիւնը** կարելոր դեր ունեցաւ քայլերգի ընտրութեան գործընթացին մէջ:

1914-ին ՀԲԸՄը կ'ունենայ իր պաշտօնական քայլերգը, երկար ատեն Գահիրէէն Պոլիս եւ Պոլիսէն Գահիրէ ոտանաւորներ եւ երաժշտական յօրինումներ փոխանակելէ ետք: Այսօր, աւելի քան հարիւր տարիներէ ի վեր, Բարեգործականը կը շարունակէ գործածել Մալէզեանի քայլերգը:

Պեպրոս Թորոսեան

²² Ակիւլինէ, **Միութիւն**, Ապրիլ 1912, էջ 56:

²³ Ներսէսեան, **Միութիւն**, Մարտ 1912, էջ 36:

²⁴ Յովհաննէս Ճիյէրճեան, «Միութեան Ուխտը», **Միութիւն**, Մայիս 1912, էջ 67:

²⁵ Ակիւլինէ, **Միութիւն**, Ապրիլ 1912, էջ 56:

²⁶ Ներսէսեան, **Միութիւն**, Մարտ 1912, էջ 36:

ՏԱՍԸ ԿՈՒՍԱՆԱՑ

Գաղութիս մէջ առաջին անգամ ըլլալով, Աւագ շաբթու երեքշաբթի օրը տեղի ունեցաւ տասը կուսանաց տօնակատարութիւնը, որ մեծ հետաքրքրութիւն արթնցուց եկեղեցասէր ժողովուրդին մէջ:

Հետաքրքրական էր եւ անշուշտ գնահատելի այն, որ տասը «կոյսեր»ն ալ ընտրուած էին օտար վարժարաններ յաճախող դեռատի աղջիկներէ, որոնց համար այս խորհրդաւոր արարողութեան մաս կազմելը հայերէնի, կրօնի եւ ազգային պատմութեան դասերուն չափ կարելոր պէտք է համարել:

ՀԱՅՈՒՆ ՄԻՏՔԻ ԹՈՒՂՔՆԵՐԸ

Ընդունուած է, որ աշխարհի ամենէն մարդասիրական մասնագիտութիւնը բժշկութիւնն է: Այս գիտութեան յառաջացումն ու զարգացումն ընթացած է մարդկութեան զարգացումին զուգընթաց: Քանզի մարդն իր ծնած օրէն խնամքի պահանջք ունի, բժիշկի ու բժշկութեան անհրաժեշտութիւն:

անքը կրցածին չափ թերեւցնելու, գեղեցկացնելու, աշխարհին բան մը տալու առաքելութեամբ:

Արարիչն իր ստեղծած արարածներէն միայն մարդը օժտած է արարելու կարողութեամբ: Միայն մարդկային ուղեղն է ստեղծագործելու ընդունակ:

Հայոց բժշկութեան արմատները դարերու խորերը կը ձգուին: Աշխարհի հնագոյն ազգերէն մին ըլլալով, դեռեւս Քրիստոսէ առաջ, աշխարհին յայտնի էր հայ բժիշկներու համբաւը: Հռոմէական պատմիչներն իրենց աշխատութիւններուն մէջ շատ անգամ նշած են հայոց բազմահմուտ եւ իմաստուն բժիշկներու մասին:

Վստահ եմ, որ ժամանակակից բժշկութեան մէջ ալ հայ բժիշկները իրենց կարելոր եւ կայուն տեղն ունին: Ունին, քանզի մեր թշնամիները չկրցան հանճարն ու պայծառ միտքը խլել հայէն:

Տակաւին միջնադարու հայ մեծ բժշկապետ Ամիրտովլաթ Ամասիացին ըսած է, որ բժիշկը պէտք է պրպտուն միտք, բուժելու ձիրք, նուրբ եւ ճկուն ձեռքեր, սուր եւ ամենատես աչք ունենայ: Հնարամիտ, ստեղծագործ միտքը միայն կրնայ մտածել, ստեղծել եւ իր մտքի պայծառ թռիչքները, գաղափարները կեանքի կոչել:

Մարդկութեան մեծագոյն մասը իր սորվածով, գիտցածով կը գոհանայ: Սակայն մարդոց խումբ մը կայ (ցաւօք՝ շատ սակաւաթիւ), որ անդադար կը մտածէ կեանքը աւելի դիւրին ու թեթեւ դարձնելու մասին: Մարդոց այս տեսակը աշխարհ եկած է արդէն դժուարին մեր կե-

Աստուծոյ շնորհած ստեղծագործ, պրպտող, միշտ նորը փնտռող ուղեղով օժտուած է մեր քովը ապրող, աշխատող, բայց նաեւ արարող, բժիշկ, ակնաբոյժ, վիրաբոյժ, տոքթոր փրոֆեսոր Տիգրան Յովակիմեանը: Տոքթոր Տիգրան միքրովիրաբուժութեան մէջ գործածուող գործիքներ ստեղծած է, որոնք հսկայական դիւրութիւն կ'ընձեռեն վիրաբոյժին, վիրահատութեան ընթացքին: Գործիքներ, որոնք միքրո-վիրաբուժութեան մէջ բազմաթիւ գործողութիւններ կրնան կատարել: Իւրաքանչիւր գործիք կը միաւորէ մինչ այսօր եղած երկու-երեք, երբեմն նաեւ չորս միքրովիրաբուժական գործիք եւ ունի կառավարման երկբեւեռային առաւելութիւն: Անոնք ունին երկու ծայր, որոնք իրարմէ անկախ կրնան աշխատիլ: Կառուցուած է չժանգոտող պողպատէ: Կը ներկառավարուի բազմաթիւ գործողութիւններ կատարող համընդհանուր կարգաւորիչով: Կրնայ աշխատիլ ժամացոյցի սլաքին ուղղութեամբ եւ հակառակը: Չախլիկ վիրաբոյժներու համար պարզապէս յայտնութիւն մըն է այս գործիքը: Ակնավիրաբոյժը առանց գործիքը փոխելու, միայն մէկ նոր գործիքով կը կատարէ քանի մը գործողութիւն: Միայն մէկ անգամ կը ներխուժէ աչքը, բազմաթիւ խնդիրներ կատարելով կ'արագացնէ գործողութեան ընթացքը եւ կը խնայէ ժա-

մանակը: Գործիքը նաեւ առաւել առողջապահական եւ շատ յարմար է:

Մէկ անգամ գործածուող այս գործիքները տոքթոր Տիգրան իր ձեռքով պատրաստած է, փորձարկած իր կատարած վիրահատութիւններու ընթացքին եւ առաջարկած է բարեկամ եւ ոչ բարեկամ գործընկերներուն:

Բազմաթիւ վիրաբոյժներ գործածած եւ մեծ հաւանութիւն տուած են այս գործիքներուն, որոնք ազատ կրնան գործածել նաեւ այլ միքրովիրաբոյժներ: Իսկ միջազգային բժշկական ամսաթերթ մը գրած է, որ մինչեւ իսկ կանացի բժիշկները այս գործիքին համար շնորհակալ պիտի ըլլան տոքթոր Տիգրանին:

Եգիպտոսի մէջ ընդհանուր բժիշկներու, ապա երկու-երեք անգամ ակնաբոյժական գիտաժողովներու մէջ քննարկուած եւ մեծ հաւանութեան արժանացած են այդ գործիքները: Միքրովիրաբուժական գործիքներ, որ ամիսը անգամ մը յայտնագործողի անուն եւ հեղինակային իրաւունք կը պարգեւեն տոքթոր Տիգրանին:

Եգիպտոսի բարձրագոյն կրթութեան նախարարութեան գիտական հետազոտութիւնների եւ գիտական նուաճումների ակադեմիան այս գիտը ընդունած եւ հաստատած է: «Journal of the Egyptian Society – Wolters Kluwer Publication.» ամսաթերթի մէջ տպագրուած եւ ընդունուած է որպէս գիտարարական նորութիւն: Հպարտութեամբ կը լեցուի հոգիդ, որ գիտ - նորութիւն ստեղծողը մեր ազգակիցն է եւ հեղինակային իրաւունքը բժիշկ, ակնավիրաբոյժ, բժշկական գիտութիւններու տոքթոր-փրոֆեսոր Տիգ-

րան Յովակիմեանինն է:

Կը շնորհաւորենք տոքթոր Տիգրանը այս մեծ յաջողութեան առթիւ եւ կը մաղթենք նո՛ր յաղթանակներ:

Երբ կը զրուցէի տոքթոր Տիգրանին հետ, կարծես կախարդական տուփ մը յայտնուեցաւ եւ մէջէն սկսաւ նոր գործիքներու շքերթը: Հասկցայ, որ այս գիտերէն իւրաքանչիւրը իր կարգին կը սպասէ: Իսկ տոքթոր Տիգրանը սիրով կը բացատրէ, թէ անոնցմէ ո՛րը ինչի համար է եւ ո՛ր գործը կը դիւրացնէ:

Կը դիտէի այդ գործիքները եւ ակամայ յիշեցի մեծ մտածողներէն մէկուն խօսքը. «Միայն մարդն է գործիքներ հնարող, ան տեխնոլոգիական էակ է...»: Այո՛, մարդն է, որ կը մտածէ աւելի դիւրին եւ յարմարաւետ դարձնել իր ձեռքի գործիքները, շրջապատող աշխարհը:

Քանի դեռ կը ծրագրէի գրել այս յօդուածը, տեղեկացայ որ եւս վեց - եօթը նոր գործիք ընդունուած եւ հաստատուած է հեղինակաւոր բժշկական կազմակերպութեանց կողմէ: Անշուշտ հաճելի է եւ հպարտանալու առիթ կուտայ: Բայց մինչեւ ե՛րբ եւ որքա՞ն կրնայ բժիշկը ի՞նք պատրաստել այս գործիքները:

Կը մնայ միայն **մասսայական** արտադրութիւն կազմակերպել, որ աշխարհն ալ առիթը ունենայ օգտուելու եւ գործածելու հայորդիին միտքի թռիչքները:

ԱՆԺԻԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆ-ԿԱՆԻՄԵԱՆ,
Եգիպտոս

Արտատպուած «Ազգ» շաբաթաթերթէն

ՇՐՋԱՆԱԽԱՐՏՆԵՐ

Կիրակի, 11 Մարտ 2018-ի երեկոյեան Գահիրէի ՀԲԸՄ-ի ՀՀՀ-ն ունեցաւ իր հերթական հանդիպումը՝ վկայագրերու յանձնում, ճատրակի եւ հայերէն լեզուի ուսանողներուն:

Ս. Չագըր փոքրիկ սրահը լեցուն էր խանդավառ պատանիներով, երիտասարդներով եւ անշուշտ բոլոր անոնցմով, որոնք առանց տարիքի խտրութեան կը հետեւին այս զոյգ դասընթացքներէն մէկուն կամ միւսին:

Երեկոյին բացումը կատարեց տիկ. Ասիա Սիմոնեան, նորանշանակ պատասխանատուն, որ Գահիրէի եւ Երեւանի ՀՀՀ կեդրոնին միջեւ աշխատանքները կը համակարգէ:

Ներկայ էր նաեւ տիկ. Աննա Թրայեան, որ այս դասընթացքներուն ձեռնարկողն էր ու զանոնք տնօրինողը Գահիրէի մէջ, մինչեւ անցեալ տարեշրջանը:

Ներկայ էին անշուշտ Գահիրէի ՀԲԸՄի ատենապետ տոքթ. Վիգէն Ճիզմէճեանն ու ՀԲԸՄի Եգիպտոսի Շրջանակային Յանձնաժողովի ատենապետ տիար Օննիկ Պըլքտանեան:

Տոքթ. Ճիզմէճեան սկիզբը խօսք առաւ նախ անգլերէն, ապա արաբերէն լեզուներով, խոստանալով որ յաջորդ հանդիսութեան, երբ լեզուի ուսանողները բաւական լաւ սորված ըլլան հայերէնը, անպայման իր խօսքը հայերէն պիտի արտասանէ:

ՀՀՀ-ի Գահիրէի կեդրոնի հայերէն լեզուին առաջին ուսանողները ամբողջացուցած են ծրագրուած չորս մակարդակները եւ հիմա պիտի սկսին հինգերորդին, որ ամբողջութեամբ զրուցատրութիւն պիտի ըլլայ եւ զոր որպէս նուէր կեդրոնը պիտի տայ չորս մակարդակները ամբողջացուցած ու-

սանողներուն:

Ապա տիարք Խաչիկ եւ Էտի Գասապեաններ ճատրակի եօթը պատանիներուն վկայագրեր յանձնեցին:

Երեւանի կեդրոնէն շնորհաւորական խօսք ուղղուեցաւ բոլոր մասնակիցներուն, արբանեակային կապի միջոցով:

Ռուբէն Սաատ, իր գեղեցիկ ձայնով երկու երգեր մատուցեց ներկաներուն:

Մայրենիի օրուան՝ Փետրուար 21-ին առիթով տեսերիզ մը ցուցադրուեցաւ. Կապուտիկեանի շատ տարածուած, շատ սիրուած եւ երդումի տարողութիւն ունեցող քերթուածը՝ «Խօսք Իմ Որդուն» արտասանուեցաւ Սփիւռքի տարբեր գաղութներու դպրոցներուն աշակերտներուն կողմէ, որոնք համար առ համար ամբողջացուցին քերթուածը: Այս արտասանութեան մաս կազմած էին նաեւ Գահիրէի ՀՀՀ կեդրոնի հայերէն լեզուի ուսանողները, որոնց ելոյթը խանդավառութեամբ ողջունուեցաւ: Քերթուածին կատարումը իր ամբողջութեան մէջ շատ յուզիչ էր, որովհետեւ քերթուածին բառերուն կողքին կը խորհրդանշէր նաեւ սփիւռքի խճանկարային վիճակը, հակառակ որուն կարելի եղած էր ամբողջական գործ մը ներկայացնել:

Ապա իրենց վկայագրերը ստացան ՀՀՀ-ի հայերէն լեզուի չորս մակարդակները ամբողջացուցած 27 ուսանողներ:

Հանդէսը իր աւարտը գտաւ Հայաստան Աշխարհի գեղեցիկ երգով, զոր կատարեց Ռուբէն Սաատ եւ որուն ընկերացան գրեթէ բոլոր ներկաները, որոնք յետոյ խմբուեցան թէյասեղանին շուրջ եւ շարունակեցին իրենց ուրախութիւնը արտայայտել աշխոյժ զրոյցով:

ՄԻՋԻՆՔ ԵՒ ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԻ ՊԱԶԱՐ

Ուրբաթ, 9 Մարտ 2018-ին ՀՄԸՄ ՆՈՒ-ՊԱՐԻ Տիկնանց Յանձնախումբը Միջինք տօնեց, պահքի ուտելիքներու այլազան ու ճոխ շքասեղանով մը:

Կէսօրուան 12-էն սկսեալ, մեծ թիւով անդամուհիներ ու համակիրներ եկած էին ակումբ, միասնաբար տօնելու Մեծ Պահքին կէսը նշող այդ օրը:

Օդը մեղմ էր ու գարնանային եւ ներկաները մինչեւ ուշ երեկոյ չէին ուզեր պարտէզէն հեռանալ:

Կիրակի, 25 Մարտ 2018-ին Ծաղկազարդի օրը, Զատիկուան պազար կազմակերպուած էր մարզարանին մէջ: Կէսօրէ ետք ժամը 1:30-ին ներկաներէն հոծ բազմութիւն մը, սրահին մէջ ցուցադրուած ապրանքներուն մօտ մուտք գործելը արգիլող ժապաւենին ետին կանգնած, անհամբեր կը սպասէր բացումին:

Օրուան նախագահուի Տիկին Սոնիա Սիմոնեան հազիւ պազարը բացուած յայտարարեց, համբերասպառ ներկաները կայծակի արագութեամբ խուժեցին դէպի խմորողէններով, ապուխտով, երշիկով, լահմաճունով, թոփիկով, չէօրէկով, շօքօլաներով և Զատիկուան զարդարանքներով բեռնաւորուած սեղանները ու մէկ ժամուան ընթացքին գրեթէ ամէն բան աւայտացած էր:

Այս տարուան պազարին նորութիւնն էր «գատկական ծառ»ը՝ աւելի քան երկու մեթր բարձրութեամբ չոր ծառի կոճղ մը իր լայնատարած ճիւղերով, որոնցմէ գոյնզգոյն հաւկիթներ, ճուտիկներ ու ծաղիկներ կախուած էին: Այս գեղեցիկ ծառին գաղափարը կ'երթար երկու տիկիներու՝ Ալին Ճիզմէճեանի և Հերմին Սվահիպաշեանի:

Մարգագետնին վրայ քով-քովի շարուած երկար սեղանները սկսան լեցուիլ պազարէն դուրս եկած ներկաներով ու սկսաւ ճաշի սպասարկութիւնը:

Քանի մը օրէն պիտի սկսին Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ 60 ամեակը ոգեկոչող տօնակատարութիւնները. այդ առթիւ մեծ թիւով նախկին ՀՄԸՄցիներ Գանատայէն, Միացեալ Նահանգներէն ու Աւստրալիայէն արդէն իսկ ժամանած էին Գահիրէ ու իրենց եգիպտահայ ազգականներուն ու բարեկամներուն հետ կը վայելէին եգիպտահայ գաղութին աւանդական ձեռնարկներէն մէկը:

Վարձքը կատար ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ Տիկնանց Յանձնախումբի ժրաջան անդամուհիներուն եւ ակումբին օժանդակ տիկիներուն, այս յաջող ձեռնարկին համար:

Սօսի Ներսիսեան-Յակոբեան

ԳԱՀԻՐԷԻ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ 60-ԱՄԵԱԿԻ ՄՐՑԱՇԱՐՔԸ

Գահիրեի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ 60-ամեակը ոգեկոչելու ձեռնարկներէն, պասքէթպոլի երրորեայ մրցաշարքին բացումը կատարուեցաւ Շաբաթ, 7 Ապրիլ 2018-ի յետմիջօրէի ժամը 7-ին հանդիսաւոր տողանցքով մը, մասնակցութեամբ ակումբին երկսեռ բոլոր մարզիկներուն: Մրցաշարքին իրենց մասնակցութիւնը բերած էին Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ, Հ.Մ.Ը.Մ. Կամքի եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի մարզիկները նաեւ: Տողանցքէն կը բացակայէին Սրբուհի Թերեզայի մարզիկները:

Մարզարանին ամփիթատրոնին վրայ շարուած աթոռները ամբողջ գրաւուած էին հանդիսատեսներով, որոնք եկած էին ականատես ըլլալու այս շքեղ փառատօնին:

Տիկին Սեւան Տրդատեան, իր յստակ առողջանութեամբ յայտարարեց տողանցքին սկիզբը ու DJ Ռոպէռ Թաշճեան հնչեցուց տաղանդաւոր երաժիշտ Արա Գէորգեանի համադրած «Վաղարշապատ»ը, որուն երաժշտութեամբ մուտք գործեցին դրօշակակիրները՝ երէց աղջիկներու խմբապետ Նայիրի Յակոբեան-Գալընեան, երէց տղոց խմբա-

պետ Սիմոն Տեփոյեան եւ 18 տարեկանէն վար տղոց խմբապետ Հարի Սուլթանեան, Հայաստանի, ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Եգիպտոսի դրօշները հպարտօրէն բարձրացուցած:

Հպարտութիւն էր տեսնել 60-ամեայ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ տարբեր տարիքներու պասքէթպոլի հինգ երկսեռ խումբերուն եւ ֆութպոլի երկու խումբերուն մարզիկները, որոնք կանոնաւոր կերպով մուտք գործեցին ու գրաւեցին դաշտին ձախ բաժինը: Յաջորդաբար Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ, Հ.Մ.Ը.Մ. Կամքի եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի մարզիկները, հետեւելով իրենց առաջնորդներուն, շարուեցան դաշտին աջ կողմը:

Հայահոծ տարբեր գաղութներու երիտասարդներուն միջեւ կապեր հաստատելու եւ աւելի փայլք տալու այս մեծ առիթին, Գահիրեի Հ.Բ.Ը.Մ.ը հրաւեր յղած էր Հալէպի Հ.Բ.Ը.Մ. ի Հ.Ե.Ը.ի տղոց եւ աղջիկներու պասքէթպոլի խումբերուն: Սակայն թուականէն հազիւ շաբաթ մը առաջ տեղեկացանք, թէ Սուրիոյ մէջ աւելի քան եօթը տարիներէ ի վեր տիրող քաղաքական անապահով ու անկայուն վիճակին պատճառով, խումբերը արտօ-

նութիւն չէին ստացած Եգիպտոս մտնելու:

Հետեւաբար, ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ պասքէթ պոլի յանձնախումբը ստիպուած մրցումներուն յայտագիրը վերատեսութեան ենթարկեց եւ ակումբին 18 տարեկանէն վար տղոց խումբին տեղ տուաւ յայտագրին մէջ, որպէս անկախ 6-րդ խումբ, կոչելով զայն ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ Բ., ի տարբերութիւն ակումբի երէցներուն, որոնց խումբը կոչուեցաւ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ Ա.:

Ռուբէն Սաատ, իր առնական ծայնով երգեց Եգիպտոսի և Հայաստանի քայլերգները, որոնք գնահատանքով ընդունուեցան ներկաներուն կողմէ:

Ակումբին սիրուած ատենապետ տիար Ժիրայր Տեփոյեան խօսք առաւ ու բարի գալուստ մաղթեց բոլոր այն նախկին եգիպտահայերուն, որոնք ժամանած էին յատկապէս ներկայ ըլլալու ակումբին 60-ամեակին: Ապա հակիրճ կերպով պատմականը ըրաւ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻն: Ան ըսաւ որ ՀՄԸՄը եւ ՆՈՒՊԱՐը գոյութիւն ունեցած են իրարմէ անկախ, շատ կանուխէն: 1927-ին պարոն Հայկ Ճիգմէճեան կը հիմնէ, Պոլսոյ մէջ արդէն իսկ գործող ՀՄԸՄԻ ճիւղ

մը Հելիոպոլսոյ թաղերէն մէկուն մէջ, այժմ Գալուստեան-Նուպարեան Ազգային Վարժարանի հողին վրայ:

Մի քանի տարի ետք, գահիրէաբնակ հայ երիտասարդներուն մարզարան մը տրամադրելու սիրոյն, Գահիրէի Հ.Բ.Ը.Մ.ը Շուպրա թաղամասին մէջ կը հիմնէ ՆՈՒՊԱՐ մարզարանը, որուն բացումը տեղի ունեցած է 19 Յունուար 1936-ին:

1947-ին Հելիոպոլսոյ ՀՄԸՄԻ եւ Շուպրայի ՆՈՒՊԱՐ մարզարանի պասքէթ պոլի խումբերը միանալով մէկ խումբ կը կազմեն: Այս միացումին հետեւեցան Ֆութ պոլի, վոլէյ պոլի, թէնիսի եւ մարմնամարզութեան խումբերը:

1956-ին, Գահիրէի Հ.Բ.Ը.Մ.ը Պողոս Նուպար Փաշայի ապարանքին կից պարապ հողը՝ 6030 ք. մ. տարածութեամբ, կը գնէ Պողոս Նուպարի ժառանգորդներէն, յատկացնելու համար միացեալ երկու մարզարաններուն՝ Հելիոպոլսոյ ՀՄԸՄԻ եւ Շուպրայի ՆՈՒՊԱՐԻ, մանաւանդ որ Հելիոպոլսոյ ՀՄԸՄԻ հողին վրայ պիտի շինուէր Նուպարեան Ազգային Վարժարանի նոր շէնքը: 1958-ին պաշտօնական բացումը կը կատարուի Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ նոր եւ միա-

ցեալ մարզարանին:

Ակումբին պատմականը աւարտելէ ետք, Պր. Տեփոյեան խնդրեց ներկաներէն մէկ վայրկեան յօտնկայս լռութեամբ յարգել յիշատակը նորոք հանգուցեալ վաստակաւոր տիկին Ալիս Տեփոյեանին: Ապա յուշանուէրներ փոխանակուեցան Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ մասնակցող ակումբներու ատենապետներուն միջեւ, որմէ ետք Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի ատենապետ պարոն Լեւոն Դելփեան խօսք առնելով շնորհաւորեց ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ 60-ամեակը եւ յաջողութիւն մաղթեց ակումբի վարչութեան, հայապահանումի իր առաքելութեան մէջ:

Ժամանակը հասած էր 60-ամեակը յաւերժացնող լուսանկարին, որուն մէջ պատուոյ տեղ գրուեցին ձեռնարկին հովանաւոր Գերշ. Տ. Աշոտ Ս. Եպս. Մնացականեան՝ Բարեխնամ Առաջնորդ Եգիպտահայոց, Արհիապատիւ Տ. Գրիգոր Օգոստինոս Եպս. Գուսան՝ Վիճակաւոր Եգիպտոսի Հայ Կաթողիկէ Համայնքին, Ն.Գ. Դոկտ. Արմէն Մելքոնեան՝ Հ.Հ. Եգիպտոսի արտակարգ եւ լիազօր դեսպան, Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ պատուոյ նախագահ տիար Պերճ Թերզեան, որ կը նախագահէր նաեւ այս մրցշարքին, տիար Օննիկ Պլըքտանեան՝ ատենապետ Հ.Բ.Ը.Մ.ի Շրջանակային Յանձնաժողովի, տոքթ. Վիգէն Ճիգմեճեան՝ ատենապետ Գահիրէ Հ.Բ.Ը.Մ.ի Յանձնաժողովի, տիար Հրաչ Սիմոնեան՝ ցկեանս ատենապետ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ, տիար Ժիրայր Տեփոյեան՝ ատենապետ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ վարչական անդամներ, իրենց ետին ունենալով բոլոր մարզիկները:

Անգամ մը եւս հնչեց «Վաղարշապատ»ը ու շնորհալի երտասարդներուն առաջնորդութեամբ խումբերը դուրս ելան դաշտէն: Այս տպաւորիչ տողանցքը իրականացաւ շնորհիւ պարոն Ժիրայր Յակոբեանի ճիգերուն:

Օրուան առաջին մրցումը Հ.Մ.Ը.Մ.

Կամքին ու Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ Բ.ի խումբերուն միջեւ էր: Սկիզբէն իսկ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ կորիւնները խաղացին ինքնավստահ կերպով եւ առաւելութիւն արձանագրեցին:

Մրցումին երկրորդ քառորդախաղի աւարտի դադարին հնչեց «Իմ Հօր Հայաստան»ը եւ Կոկանեան Սրահի Զանգեզուր երկսեռ պարախումբը, ղեկավարութեամբ Վարդան Թերզիպաշեանի, ելոյթ ունեցաւ ուրախ շուրջ պարով մը, խանդավառելով բոլոր ներկաները:

Երրորդ ու չորրորդ քառորդախաղերը շարունակուեցան նոյնքան հետաքրքրական եւ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ Բ. խումբը յաղթական հանդիսացաւ 66 – 56 արդիւնքով:

Օրուան երկրորդ մրցումը Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ Կամքի աղջիկներէն կազմուած հաւաքականին եւ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ երէց աղջիկներուն միջեւ էր: Աղեքսանդրիոյ խումբը թէ՛ տարիքով, թէ՛ ալ մակարդակով անկարող էր մրցելու ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ խումբին հետ: Հակառակ որ հիւրընկալ խումբին մարզիչը իր զօրաւոր մարզիկուհիներէն շատեր հեռու պահած էր դաշտէն, սակայն արդիւնքի շատ մեծ տարբերութիւն մը՝ 55 – 11 արձանագրուած էր մինչեւ երկրորդ քառորդախաղի աւարտը:

Ուստի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ երէց խումբը փոխարինուեցաւ 16 տարեկանէն վար

աղջիկներու խումբով. այդպիսով ուժերը բաւական հաւասարակշռուեցան եւ մրցումը աւարտեցաւ 67 – 22 արդիւնքով, ի նպաստ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ:

Իսկապէս գնահատելի է Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Կամքի վարչութիւններուն պատրաստակամութիւնը, շատ կարճ ժամանակի ընթացք ընդառաջելու Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ առաջարկին՝ միացեալ խումբ կազմել ու մասնակցիլ մրցաշարքին: Անոնք գործնական կերպով փաստեցին, թէ եգիպտահայ մրցաշարքի մասնակցիլը գերիվեր է յաղթանակէն:

Օրուան երրորդ եւ վերջին մրցումը Հ.Մ.Ը.Մ Արարատի եւ Սրբուհի Թերեզայի խումբերուն միջեւ էր: Սկիզբը խաղը բաւական հաւասարակշռուած էր, երբ մէկ խումբին արձանագրած պասքէթին կը պատասխանէր մրցակից խումբը եւ այսպէս, մինչեւ երկրորդ քառորդախաղի աւարտը:

Ահաւասիկ կրկին հնչեց խանդավառ շուրջպարը ու Զարգեզուր պարախումբը իր լման կազմով, անգամ մը եւս գրաւեց ներկաներուն սրտերը եւ արժանացաւ բուն ծափահարութիւններու:

Մրցումին չորրորդ քառորդախաղին էր, որ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատը ցոյց տուաւ իր գերազանցութիւնը, իրերայաջորդ արձակումներով արդիւնքի առաւելութիւն արձանագրեց եւ մրցումը աւարտեցաւ ի նպաստ իրեն, 72 – 52 արդիւնքով:

Կիրակի, 8 Ապրիլ 2018-ի գիշերուան ժամը 10-էն սկսեալ Hilton Heliopolis-ի մէջ (նախկին Fairmont Heliopolis) շքեղ պարահանդէս կազմակերպուած էր, ուստի մրցումները 6:30-ին սկսան: Առաջինը, նախորդ օրուան յաղթական, Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ Բ. խումբին եւ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ Ա. խումբերուն միջեւ էր: Մրցումը բարեկամական էր ակումբին երկու խումբերուն միջեւ. կորիւնները կը փորձէին ցուցաբերել իրեց խաղի հմտութիւնը, իսկ երէց տղաքը ներողամիտ ու քաջալերական խաղով կը պա-

տասխանէին անոնց գոռոզ արձակումներուն:

Առաջին քառորդախաղին բաւական լաւ տոկացին 18-էն վար պատանիները, սակայն հետզհետէ թիւի տարբերութիւնը շատ մեծցաւ եւ մրցումը աւարտեցաւ ի նպաստ երէցներուն, 81 – 45 արդիւնքով:

Օրուան երկրորդ մրցումը Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի միջեւ էր: Հակառակ որ շատեր չմնացին դիտելու այս մրցումը, սակայն անոնք որոնք ներկայ էին, վայելեցին հետաքրքրական ու մինչեւ մրցումին աւարտը ան-ենթադրելի արդիւնքը: Աղեքսանդրիոյ տղաքը, ի զարմանք բոլորին, առաւելութիւն անձանագրած էին մրցումին սկիզբէն ու պահած էին զայն մինչեւ վերջին վայրկեանները, երբ Արարատը յանկարծ կարողացաւ հաւասարիլ եւ 3 թիւի առաւելութեամբ յաղթել, 67 – 64 արդիւնքով:

Երկուշաբթի, 9 Ապրիլ 2018-ի յետմիջօրէի ժամը 3-էն սկսեալ, հետզհետէ եգիպտահայ ժողովուրդը եկաւ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ մէջ անցնելու օրուան երկրորդ մասը: Այսօր աւարտական մրցումները պիտի խաղացուէին ու եզրափակումը պիտի ըլլար 60 ամեակի փառատօնին:

Նախքան Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի աղջիկներու խումբերուն միջեւ մրցումին սկսիլը, երեք օրերու հանդիսավար տիկին Սեւան Տրդատեան յայտարարեց, թէ Հալէպի Հ.Ե.Ը.էն նամակ մը ստացած էր Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ վարչութիւնը ու հրաւիրեց պարոն Գօգօ Շամամեանը, վարչական անդամ Հալէպի Հ.Բ.Ը.Մ. Հ.Ե.Ը.ի, որ կարդայ շնորհաւորագիրը. ապա Տիար Ժիրայր Տեփոյեան անոր յանձնեց 60 ամեակի յուշանուէրը:

Այս առթիւ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ վարչութիւնը գեղեցիկ գաղափարը ու-

նեցած էր ակումբին մէտայլով պատուելու նախկին լաւագոյն պասքէթպօլիստ մարզիկ Յակոբ Սարգիսեան՝ «Մէնթա»ն, ինչպէս եւ 60ական թուականներու մարզիկուհի Վիվեան Արմաղանեանը, որոնք արտասահմանէն եկած էին Գահիրէ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ մեծ ընտանիքին հետ տօնելու ակումբին 60 ամեակը:

Սեւան Տրդատեան հրաւիրեց ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի խումբերուն աղջիկները եւ մրցումը սկսաւ ... Այս մրցումին պատճառած սիրտհատնումը երկար ժամանակ վառ պիտի մնայ թէ՛ հանդիսատեսներուն, թէ՛ մարզիչներուն եւ անշուշտ խաղացողներուն յիշողութեան մէջ:

Առաջին իսկ վայրկեանէն յայտնի էր, որ դիրին պիտի չըլլար կռահելը, թէ ո՞ր խումբը պիտի ըլլար յաղթական: Հակառակ որ 60 ամեակի բաժակին վրայ էր խաղը, ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ աղջիկները շատ թոյլ ու աններդաշնակ կը խաղային, մինչ Արարատի աղջիկները մտադրած էին ամէն գնով բաժակը խլել: Խաղը շատ տաք էր ու վտանգաւոր, քանի որ մէկ խումբին սխալը անմիջապէս նպաստաւոր կ'ըլլար միւսին համար: Մէկ պասքէթ հոս, մէկ պասքէթ հոն ու արդէն մարզիչներուն ու դիտողներուն ջիղերը քայքայուած էին:

Երբ վերջապէս չորրորդ քառորդախաղի աւարտը հասաւ, Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ աղջիկները մէկ պասքէթի առաւելութեամբ 50 – 48 տիրացան բաժակին:

Վարձքը կատար խումբին պատասխանատու տիկին Սօսի Յակոբեանի, մարզիչ Ալաա Զահրանի եւ օգնական մարզիչ Մակէտ Սալամայի այս յաղթանակին համար:

Նախքան երէց տղոց աւարտական մրցումին սկսիլը, տիար Ժիրայր Տեփոյեան յայտարարեց, թէ երէց խումբէն կը հեռանար լաւագոյն մարզիկ ու հմուտ խաղ բաշխող Սիմոն Տեփոյեանը ու անոր յանձնեց յիշատակի բաժակ մը:

Նոյն ժամանակ, երէց տղոց խումբին աւելի քան 10 տարուան պատասխանատու պարոն Յակոբ Գարակէօզեան եւ 16 տարեկանէն վար աղջիկներու եւ Mini խումբերու երկարամեայ պատասխանատու պարոն Արմէն Պալթայեան կը քաշուէին իրենց պարտականութիւնէն: Ուստի անոնց ալ յանձնեց յուշանուէրներ, առ ի գնահատանք իրենց տարած աշխատանքին:

Մի քանի տարիէ ի վեր ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի երէց տղոց միջեւ մրցումները դադրած են հետաքրքրական ըլլալէ, մակարդակներու տարբերութեան պատճառով: ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ տղաքը կը խաղային հանդարտ, նոյնիսկ դանդաղ եւ իրենց գրեթէ բոլոր արձակումները ստոյգ պասքէթներ էին, մինչդեռ Արարատի տղաքը սաստիկ ճիգ կը թափէին պասքէթ մը անգամ արձանագրելու համար: Խաղը ձանձրալի էր ու ներկաներէն շատեր քովընտի խօսակցութեամբ տարուած էին, եւ մերթ ընդ մերթ ակնարկ մը նետելով արդիւնքին վրայ կը սպասէին աւարտին:

Երբ իրաւարարին սուլիչը վերջին անգամ հնչեց, արդիւնքը 90 – 50 էր, ի նպաստ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻն:

Վարձքը կատար, խումբին վերջին անգամ պատասխանատու Յակոբ Գարակէօզեանին, մարզիչ Ամր Աշուրի եւ օգնական մարզիչ Ալաա Զահրանի, այս յաղթանակին համար:

Այսպէսով աւարտեցաւ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ 60 ամեակի ոգեկոչման տօնակատարութեան վերջին ձեռնարկը:

Վարձքը կատար բոլորին: Մնաք բարով մինեւ 70 ամեակ:

Սօսի Ներեպեան-Յակոբեան

ՆԱՐԵԿԱՑԻՆ ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՄԷՋ

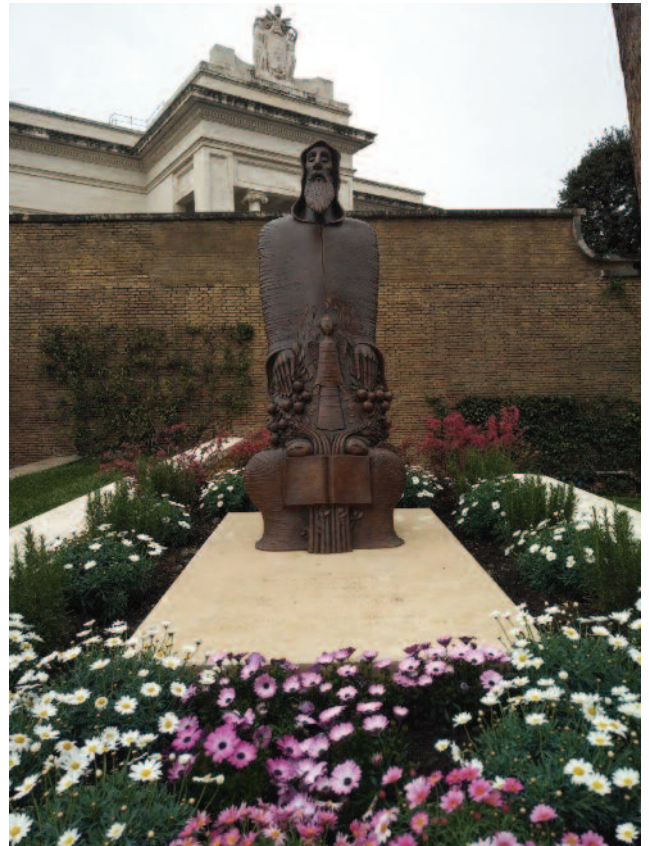
Ամբողջ հայաշխարհը մեծ հպարտութեամբ հետեւեցաւ Վատիկանի պարտեզներուն մէջ տեղադրուած Գրիգոր Նարեկացիի արձանին օրհնութեան եւ բացումին, 5 Ապրիլ 2018-ին:

Այս արարողութեան ներկայ էին անշուշտ Կաթողիկէ աշխարհի հայրապետը՝ Պապ Փրանկիսկոս, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս ՏՏ Գարեգին Բ., Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս ՏՏ Արամ Ա., Պատրիարք-Կաթողիկոս կաթողիկէ հայոց Գրիգոր Պետրոս Կապրոյեան, Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահ տիար Սերժ Սարգսեան, Հռոմի մէջ Հայաստանի Հանրապետութեան լիազօր եւ արտակարգ դեսպան տիար Միքայէլ Մինասեան եւ շքախումբը բարձրաստիճան կղերականներու եւ քաղաքական ներկայացուցիչներու:

Դեսպան Մինասեան, Վատիկանի Լուրերուն տուած իր հարցազրոյցին ընթացքին ըսած է. «Նարեկացին եղբայրութեան խորհրդանիշն է, կամուրջը երկու եկեղեցիներուն եւ բոլոր քրիստոնեաներուն համար, մանաւանդ Միջին Արեւելքի մէջ»:

«Առաջին անգամ ըլլալով հայ եկեղեցւոյ երեք պետերը միասնաբար կը հանդիպին սրբազան քահանայապետին» ըսաւ Վատիկանի Ձայնը, «բան մը, որուն համար աղօթած էր Փրանկիսկոս Պապը 2015 թուականին»:

Պէտք է նշել, որ 2015 թուականի Փետրուարին, Փրանկիսկոս Պապը «Եկեղեցւոյ Ուսուցիչ» կոչումը շնորհած է Գրիգոր Նարեկացիին: Կաթողիկէ եկեղեցին 1298 թուականէն սկսեալ կը շնորհէ «Եկեղեցւոյ Ուսուցիչ» պատուաւոր կոչումը, աստուածաբանութեան բնագավառին մէջ մեծ ներդրում ունեցած անհատներու: «Եկեղեցւոյ Հայր» հռչակուած ութ անհատներու կողքին այժմ տեղ գտած են 36 «Եկեղեցւոյ Ու-

սուցիչ»ներ, որոնց վերջինը Գրիգոր Նարեկացին եղած է: Պէտք է դիտել տալ նաեւ, որ Գրիգոր Նարեկացին այս ցանկին մէջ միակն է, որ չի պատկանիր Կաթողիկէ կամ Ուղղափառ եկեղեցիներուն, ըլլալով Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ սուրբերէն մէկը:

Հետաքրքրական է նաեւ այն իրողութիւնը, որ այդ 36 «Ուսուցիչ»ներէն չորսը միանձնՈՒՀիներ են.

Teresa of Avila 1515-1582

Hildegard of Bingen 1098-1179

St. Catherine of Siena 1347-1380

St. Therese of Liseux 1873-1897

Գրիգոր Նարեկացիի այս արձանին երկրորդ օրինակը պիտի տեղադրուի Էջմիածնի պարտեզներուն մէջ:

Արձանը գործն է Դաւիթ Երեւանցիի, որ հեղինակն է նաեւ Մաշտոց եւ Մոսկովեան փողոցներու խաչմերուկին (Երեւան) անկիւնը կանգնած Ուիլյըմ Սարոյեանի արձանին:

6 ՓԱՍՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Բրիտանական հեղինակաւոր «BBC»-ն ընթերցողներուն կը ներկայացնէ վեց հետաքրքրական փաստ Հայաստանի մասին:

1- Հայաստանէն դուրս ապրող հայերը աւելի շատ են, քան պետութեան մէջ բնակողները Լրատուամիջոցը նկատել տուած է, որ երկրի բնակչութիւնը մօտ երեք միլիոն է, սակայն քանի մը միլիոն ալ կը բնակի արտասահման: «Մեծ համայնքներ կան Միացեալ Նահանգներու, Ռուսիոյ եւ Ֆրանսայի մէջ», - կը գրէ «BBC»-ն՝ աւելցնելով, որ հայերը վերջերս կ'երթան Ռուսիա, քանի որ ան մօտ է եւ անոնք կը խօսին ռուսերէն:

2- Արարատ լեռը ազգային խորհրդանիշ է «Նոյնիսկ երբ անիկա կը գտնուի Թուրքիոյ տարածքին... ձինսածածկ գագաթ ունեցող լեռը կ'երեւի Հայաստանի մայրաքաղաք Երեւանի հորիզոնին: Աստուածաշունչին մէջ անիկա կը նշուի իբրեւ վայր մը, ուր ջրհեղեղէն ետք կանգ առաւ Նոյի տապանը», - կը գրէ լրատուամիջոցը:

3- Ան աշխարհի ամենավաղ քրիստոնէական քաղաքակրթութիւններէն է «BBC»-ն կը գրէ, որ Հայաստանը առաջին երկիրն է, որ 4-րդ դարու սկիզբը պաշտօնապէս ընդունած է քրիստոնէութիւնը որպէս կրօն, եւ որ հայկական եկեղեցին

բացարձակապէս ինքնավար է միւս քրիստոնէական եկեղեցիներէն:

4- Շախմատի ուսուցումը պարտադիր է 2011 թուականէն Հայաստանի մէջ երեխաները ունին շախմատի պարտադիր դասեր: Ներկայիս Հայաստանի դպրոցներուն մէջ կը դասաւանդեն որակաւորում ունեցող աւելի քան 3000 շախմատի ուսուցիչներ:

5- Հայաստան կը հպարտանայ իր քոնեակով

Բրիտանական լրատուամիջոցը կը գրէ, որ Երկրորդ աշխարհամարտի ժամանակ Խորհրդային Միութեան առաջնորդ Իոսիֆ Սթալինը Մեծ Բրիտանիոյ վարչապետ Ուինսթըն Չըրչըլին որպէս նուէր քանի մը տասնեակ անգամ հայկական քոնեակ ուղարկած է: Շատ տարիներ անց՝ 2013-ին Ռուսիոյ նախագահ Վլատիմիր Փութին Բրիտանիոյ վարչապետ Տէվիտ Քեմըրոնին տուաւ հայկական քոնեակի շիշ մը՝ վերյիշելով այդ պատմութիւնը:

6- Բազմաթիւ հռչակաւոր մարդիկ հայկական հայկական արմատներ ունին Լրատուամիջոցը անոնց շարքին կը յիշատակէ յայտնի ֆրանսահայ երաժիշտ Շառլ Ազնաւուրը, ճատրակի վարպետ Կարի Քասփարովը, երգիչ Շերը եւ Քիմ Բարտաշեանը:

ՄԱՀ ԵՒ ՅՈՒՂԱՐԿԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՏԻԿԻՆ ԱԼԻՍ ՏԵՓՈՅԵԱՆԻ

Եգիպտահայ գաղութը կորսնցուց իր վաստակաւոր անուններէն մէկը, որ երկար տարիներ ծառայած է գաղութին անմնացորդ կերպով:

Տիկին Ալիս Տեփոյեան իր մահկանացուն կը կնքէր Մարտ 10, 2018-ին, Գահիրէի մէջ:

Տիկին Տեփոյեան ծնած է Աղեքսանդրիա. յաճախած Հելիոպոլսոյ Նուպարեան Ազգային Նախակրթարանը, իսկ երկրորդական ուսումը ստացած է Նօթը-Տամ Տէզաբօթը քոյրերու ֆրանսական վարժարանէն ներս:

Տիկին Տեփոյեան եղած է անդամ Գահիրէի Առաջնորդարանի Ուսումնական խորհուրդին:

Երկար տարիներ աշխատակցած է ,Արեւե օրաթերթին, որուն խմբագրութիւնը եւս վարած է կարճ շրջանի մը համար, խմբագրին՝ Աւետիս Եափուճեանի բացակայութեան:

Մաս կազմած է ,Արեւեի հրատարակիչ Հայ Ազգային Հիմնադրամի վարչութեան, երկար շրջան մը ծառայելով որպէս ատենադպրուհի:

Եղած է Հայ Գեղարուեստասիրաց Միութեան ատենադպրուհին, ապա՝ փոխ ատենապետուհին:

Թէեւ երկրորդական ուսումը ֆրանսացի քոյրերու վարժարանէն ներս առած է, սակայն ինքնաշխատութեամբ հայերէնա-

գիտութիւնը հասցուցած է Նախանձելի մակարդակի եւ Հայ Գեղարուեստասիրաց Միութեան մէջ հայերէնի դասեր տուած է օտար վարժարան յաճախող հայ պատանիներու եւ երիտասարդներու:

Յաճախ հանդէս եկած է գրական եւ պատմաբանական դասախօսութիւններով:

Ընկերուհի Ալիս Տեփոյեանի սիրտը խորունկ սիրով փափախած է մեր մայրենիին, մեր հայրենիքին եւ մեր ժողովուրդին համար: Այդ զգացումը

զինք մղած է խոր նուիրումով եւ բժախնդրութեամբ յատկանշուած գործունէութեան մը: Այս բոլորին կողքին ան երկար տասնամեակներ եղած է հաւատաւոր անդամ մը ՌԱԿԻ, ուր եւս վարած է պատասխանատու պաշտօններ:

2016 թուականին Գահիրէի մէջ լոյս տեսած է իր յօդուածները խմբող ,Խօսուն Դօղանջներ Մօտիկ Անցեալէն հատորը:

Յուզարկաւորութիւնն ու թաղման արարողութիւնը տեղի ունեցան 11 Մարտ 2018-ին:

Կը ցաւակցինք տիկին Ալիս Տեփոյեանի հարազատներուն՝ երկու զաւակներուն՝ տէր եւ տիկին Ժիրայր Տեփոյեանին եւ տէր եւ տիկին Արա Տեփոյեանին եւ թոռներուն, երկնային մխիթարութիւն հայցելով իրենց համար:

